

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Jozefíny Petrášové
Portfolio of professional development Jozefína Petrasova
Jozefína Petrášová

Vedoucí práce: PhDr. Alena Thorovská
Studijní program: Specializace v pedagogice (B U-PVOV)
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

2023

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Jozefíny Petrášové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Benešov 1. 7. 2023

Tímto bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce PhDr. Aleně Thorovské. Děkuji za věnovaný čas a instruktáž, která mě dovedla k úspěšnému odevzdání bakalářské práce.

ABSTRAKT

Portfolio profesního rozvoje Jozefíny Petrášové se skládá z deseti povinných kapitol. Obsah portfolio je věnovaný práci učitele na střední škole. Zahrnuje také vlastní názory a zkušenosti autorky a osobní informace. V jednotlivých oddílech portfolio popisuje svůj rozvoj a sebereflexi učitele teoretických a praktických předmětů. Výběr eseje ovlivnil studovaný obor. V odborné eseji se zabývá otázkou, jak být dobrým učitelem z pohledu učitele, rodiče, žáka a vedení školy. V části konspekt zpracovala knihu, která vychází z náročné práce učitele, kdy se musí učitel určitým způsobem chránit před syndromem vyhoření a naučit se tomuto problému předcházet. V případové studii popisuje střední školu, ve které vyučuje teoretické a praktické předměty. Další část obsahuje přípravu na vyučovací jednotku praktického předmětu. Bakalářská práce vznikla za pomoci poznatků získaných během studia, zkušeností autorky a také za pomoci odborné literatury.

KLÍČOVÁ SLOVA

portfolio, profesní rozvoj, Asistent zubního technika, syndrom vyhoření, zubní laboratoř, učitel

ABSTRACT

The portfolio of professional development by Jozefína Petrášová consists of ten mandatory chapters. The content of the portfolio is dedicated to the work of a teacher at a secondary school. It also includes the author's own opinions, experiences, and personal information. In the individual sections of the portfolio, she describes her development and self-reflection as a teacher of the theoretical and practical subjects. The selection of the essay was influenced by the field of study. In the professional essay, she addresses the question of how to be a good teacher from perspectives of teachers, parents, students, and school management. In one section, she elaborated on a book that stems from the challenging work of a teacher, where the teacher must protect themselves in a certain way from burnout syndrome and learn how to prevent this problem. In a case study, she describes a secondary school where she teaches theoretical and practical subjects. Another section includes preparation for a teaching unit of a practical subject. The bachelor's thesis was created with the help of knowledge acquired during studies, the author's experiences, and also with the assistance of professional literature.

KEYWORDS

portfolio, professional development, dental technician assistant, burnout syndrome, dental laboratory, teacher

Obsah

1	Předmluva.....	7
2	Profesní strukturovaný životopis	8
3	Odborná esej: Jak být dobrým učitelem?	12
3.1	Úvod.....	12
3.2	Pedagogické hledisko	12
3.3	Pohled rodičovský	15
3.4	Představa žáků o ideálním učiteli.....	16
3.5	Jak vnímá dobrého pedagoga vedení školy	17
3.6	Závěr.....	18
3.7	Zdroje	19
4	Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia.....	20
5	Konspekt knihy	21
6	Profesiografický rozbor učitele praktického vyučování.....	38
6.1	Úvod.....	38
6.2	Profesiografický rozbor pracovní činnosti.....	38
6.3	Pracovní činnosti učitele praktického vyučování.....	38
6.4	Kompetenční požadavky k výkonu povolání.....	39
6.5	Osobnostní předpoklady učitele.....	40
6.6	Kvalifikační požadavky k výkonu povolání	41
6.7	Profesiogram činností učitele odborného výcviku.....	42
6.7.1	Činnosti učitele odborného výcviku	42
6.7.2	Grafické znázornění jednotlivých činností	43
6.8	Závěr.....	44
6.9	Zdroje	46
7	Případová studie školy či školského zařízení	47
7.1	Úvod.....	47
7.2	Charakteristika školy.....	47
7.3	Technické a materiálové podmínky pro výuku.....	47
7.4	Vzdělávací programy školy	48
7.5	Projektová činnost školy.....	48
7.6	Personální obsazení školy.....	48
7.7	Školní poradenské pracoviště	48
7.7.1	Hlavní cíle Školního poradenského pracoviště	49

7.8 Školní rada a Spolek rodičů a přátel.....	49
7.9 Klima školy.....	49
7.10 Školní řád.....	50
7.11 Studijní obory.....	50
7.12 Obor Asistent zubního technika.....	52
7.12.1 Profil absolventa.....	52
7.12.2 Odborné kompetence.....	52
7.12.3 Klíčové kompetence.....	52
7.12.4 Způsob ukončení vzdělávání.....	53
7.12.5 Charakteristika školního vzdělávacího programu.....	53
7.12.6 Organizace výuky.....	54
7.12.7 Praktická výuka v zubní laboratoři.....	55
7.12.8 Inovace výuky.....	56
7.13 Zdroje.....	57
8 Písemná příprava na vyučovací jednotku praktického vyučování.....	58
8.1 Zdroje.....	61
9 Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu.....	62
10 Soupis použité literatury a pramenů.....	64

1 Předmluva

Po delším zvažování ohledně výběru tématu pro mou bakalářskou práci padla volba na Portfolio profesního rozvoje. Téma mi připadalo náročnější na vypracování, ale na druhé straně bylo lákavé z důvodu zmapovat si profesní život. V bakalářské práci ve větším podílu čerpám ze svých vědomostí, které jsem získala studiem na vysoké škole oboru Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku a ze svých zkušeností odborné učitelky.

Portfolio je rozdělné do deseti kapitol, které obsahují jasně daná témata. Kapitoly bakalářské práce, jsem se snažila vypracovat takovým způsobem, aby práce dávala smysl a kapitoly tvořily jeden celek. Nedílnou součástí je i seznam prostudované literatury, která mě byla nápomocná a inspirovala k vypracování.

V kapitole odborné eseje jsem si vybrala téma, jak být dobrým učitelem. Zpracovala jsem fakta, která vnímám jako důležitá po deseti letech učitelské praxe. Mám pocit, že být dobrým učitelem, který „naučí“ a se kterým chtějí žáci spolupracovat, je velmi důležité. Práci odborné učitelky beru velmi vážně, a proto vnímám náročnost zaměstnání i v tom, jak se zachovat v co nejlepší fyzické a duševní kondici. Právě pro tento fakt, jsem vybrala pro konspekt knihu Rozvoj učitele a péče o sebe, která mě z důvodu poznání prevence duševní pohody a prevence syndromu vyhoření bude nápomocna.

V profesiografickém rozboru učitele odborného výcviku jsem nastínila základní pojmy. Dále jsem popsala kvalifikační a kompetenční požadavky k výkonu povolání, pracovní činnosti učitele praktického výcviku a osobnostní předpoklady. Graficky jsem znázornila můj běžný pracovní týden a také rozepsala povinnosti práce vedoucí oboru, protože tuto funkci zastávám.

Případovou studii jsem věnovala zařízení, kde jsem zaměstnaná desátým rokem a zaměřila jsem se konkrétněji na obor, kde vyučuji teoretické a praktické předměty.

Příprava na hodinu je určena pro vyučovací jednotku praktického předmětu oboru Asistent zubního technika pro žáky druhého ročníku.

V závěrečné reflexní úvaze jsem popsala průběh studia na vysoké škole. Jakým způsobem mě studium posunulo k lepšímu, ale i jak lépe zvládat náročné povolání učitele

2 Profesní strukturovaný životopis

Jméno a příjmení: Jozefína Petrášová

Datum narození: 16. 12. 1972

E-mail: petrasova.1@seznam.cz

Adresa: Osadní 574, 25722 Čerčany

Telefon: +420 774 900 077

Dosavadní praxe

09/2013 - současnost

Střední odborná škola a Střední zdravotnická škola, příspěvková organizace, Černoleská 1997, 256 01 Benešov

Vedoucí oboru Asistent zubního technika, učitelka odborných předmětů, třídní učitelka

Náplň práce: vedení oboru AZT, výuka praktických a teoretických předmětů Zhotovování stomatologických protéz, Kreslení a modelování, Protetická technologie a Stomatologická protetika.

07/1995–08/2015

Dentcoop s.r.o. Náměstí II. odboje 450, 257 51 Bystřice

Zubní technik

Náplň práce: Zhotovování fixních můstků a korunek, náhrad kotvených zásuvnými spoji, celkových a částečných snímatelných náhrad presovací technikou, provizorních náhrad a tepelné tvarování fólií. Vedoucí zubní laboratoře od 2013–2015.

07/1991–06/1995

Nemocnice s Poliklinikou, Kuzmányho nábrežie 28, 960 01 Zvolen

Zubní laborant

Náplň práce: Zhotovování ortodontických aparátů, fixních a snímatelných náhrad.

Vzdělání

2019 - současnost

Univerzita Karlova Praha, Pedagogická fakulta, obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku (Bc.)

02/2001–11/2001

Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, Vinařská 6, 603 00 Brno-střed

Pomaturitní specializační studium v oboru zubní technik

1987–1991

Střední zdravotnická škola, Hlboká cesta 23, 010 00 Žilina

Obor zubní laborantka

Maturita

Kurzy, semináře:

12/2022 – Základní kurz pro instruktory lyžování v areálu Monínec, Vzdělávací středisko BP SPORT

01/2020 – Presovací keramika initial LiSi, firma GC, Interleuvenlaan 33, 3001 Leuven, Belgie

10/2010 – Mistrovský kurz VITA KERAMIKA, Zubní laboratoř Milan Kořánek, Kpt. Jaroše 1225, 399 01 Milevsko

02/2008 – Inovační kurz „Thermopress“, Zubní laboratoř Dentcoop s.r.o. Náměstí II. odboje 450, 257 51 Bystřice

09/2000 – Školící program: Zhotovení fixních náhrad podepřených skleněnými pilíři ZX27, Školící centrum firmy Hufa, Moravní 909, 765 02 Otrokovice

08/1996 – Kurz ZL-Attachments, Školící centrum Microdent, Washingtonova 1621, 110 00 Praha 1

09/1995 – Kurz VITA Metallkeramik, Jungmannova 1741, 252 63 Praha Roztoky

Další vzdělávání pedagogických pracovníků:

Projekt MŠMT: Šablony II

Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/18_065/0015227

17. - 18. 6. 2021- Zapojení odborníka z praxe do výuky na SŠ

27. 1. – 28. 1. 2021- Efektivní komunikace u pedagogů

25. – 26. 11. 2021- Dejme každému šanci prožít úspěch – motivace a aktivizace žáků

20. 11. 2021- Zvládání námitek a jednání v obtížných situacích ve škole

29. – 30. 10. 2021- Hodnocení žáků jako podpora pozitivní motivace

Projekt MŠMT: Šablony I

Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_035/007073

7. 2. 2019, 12. 4. 2019 - Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol prostřednictvím vzájemných návštěv (pro SŠ)

5. 4. 2019 - Stres v práci pedagoga

12. 10. 2018 - Osobnost učitele, sebepoznání a osobní rozvoj v kontextu společnosti

2. 11. 2018 - Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole

16. 10. 2017, 20. 10. 2017 a 23. 10. 2017 - Zapojení odborníka z praxe do výuky na SŠ

2013–2014 - Studium pedagogiky pro učitele, kurz SP2. Vzdělávací institut středočeského kraje, Zborovská 11, Praha 5 Smíchov

Další vzdělávací programy:

30. 9. 2022 - DIGI učitel

24. 3. 2022 – Dny třídních učitelů

Znalost výpočetní techniky:

MS Office, MS Teams, Windows

Jazykové znalosti:

slovenština – mateřský jazyk

čeština – C2

Další znalosti a zkušenosti:

Řidičský průkaz: skupina B

Instruktorka lyžování

Zájmy a záliby:

Sport, lyžování, cestování, četba, zahrada, práce s dětmi

V Benešově 1. 6. 2023

3 Odborná esej: Jak být dobrým učitelem?

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“
(Charles Farrar Browne)

3.1 Úvod

Pro odbornou esej jsem si vybrala téma Jak být dobrým učitelem. Jelikož mě toto téma zajímá, neustále se snažím s tímto tématem pracovat ať už vědomě nebo podvědomě. Zároveň vnímám tuto esej jako další formu vzdělávání.

„Úkolem učitele je poskytnout žákům soustavu vědomostí, dovedností a návyků, utvářet a všestranně rozvíjet jejich osobnostní kvality. Výchovná práce učitele není činnost, kterou by bylo možno vykonávat mechanicky, stereotypně na základě naučených poznatků, osvojených teorií, nebo dovedností získaných praxí.“ (Švarcová-Slabinová, 2005)

Pohled na práci učitele je velmi variabilní, a tak se pokusím popsat náhled na dané téma z více úhlů pohledu. Jakým způsobem si představuji dobrého pedagoga já. Pokusím se nastínit i můj rodičovský pohled na tuto problematiku. Jak vnímají dobrého učitele samotní žáci, ale také vedení školy. V závěru se pokusím najít průsečíky, kde by se tyto linky mohly protnout.

„Neexistuje univerzální charakteristika dobrého či efektivního učitele, učitele jsou velmi odlišní v řadě osobnostních a profesních charakteristik, z nichž jen některé prokazatelně ovlivňují přímo efektivnost (kvalitu výuky), není prokázán přímý vztah mezi osobnostními charakteristikami učitelů a rozdíly ve vzdělávacích výsledcích žáků.“ (Průcha, 1994)

3.2 Pedagogické hledisko

Učitelovým teritoriím je didaktika, psychologie a pedagogika. Z těchto oblastí, které jsou vzájemně propojené, by měl čerpat, měl by se v nich pohybovat jako ryba ve vodě. Měl by být v těchto oblastech dostatečně vzdělaný, aby jeho práce dávala smysl a tvořila funkční celek. Dobrý učitel by měl mít upřímný zájem o vzdělávání. Být dobrým učitelem je vyšší umění, které vyžaduje vášně k povolání, nadšení předávat znalosti žákům. Vyžaduje připravenost, schopnost inspirovat, podporovat efektivní učení, být ochotný poskytnout pomoc a umění motivovat.

Didaktika je důležitou součástí výuky učitele. Zabývá se procesem, který charakterizuje vzájemné interakce mezi učitelem a žáky. V tomto procesu si žáci osvojují učivo prostřednictvím vyučování a učení. Základem vyučovacího procesu je na státní úrovni Rámcový vzdělávací program RVP, který si škola zpracovává do Školního vzdělávacího programu ŠVP. Učitel každého vyučovaného předmětu zpracovává tematický plán podle osnov ŠVP pro konkrétní školní rok. Nedílnou součástí přípravy na vyučovací hodinu/jednotku je stanovení výukových cílů a příprava na hodinu.

„Příprava učitele na výuku je pro něj jednou z nejdůležitějších činností. Její kvalita v rozhodující míře ovlivňuje efektivitu pedagogické práce. Zároveň je to činnost, která od učitele vyžaduje nepřetržité rozhodování. Formuluje výukové cíle, vybírá vhodné učební úlohy, obsahy, promýšlí metody, kterých využije, organizaci práce ve vyučovací jednotce.“ (Obst, 2017)

Jedním ze základních stavebních kamenů obecné didaktiky a didaktiky jednotlivých předmětů je výukový cíl. Mezi žádoucí vlastnosti výukových cílů patří komplexnost, konzistentnost, kontrolovatelnost a přiměřenost. Cíle dělíme na kognitivní (poznávací, vzdělávací), afektivní (postojové) a psychomotorické (výcvikové). Naplněním těchto cílů rozumíme kvalitativní a kvantitativní změny u jednotlivých žáků v procesu výuky ve stanoveném čase. Posouzení úrovně osvojených vědomostí a dovedností umožňuje šest kategorií cílů: zapamatování, pochopení, aplikace, analýza, syntéza a hodnotící posouzení.

Učitel si při formulaci cíle stanoví nejen čeho chce dosáhnout a jak toho dosáhnout, ale zároveň volí směr a hledá prostředky, kterými konkretizuje výběr učiva. Zvolí adekvátní organizační strukturu a vhodné metody vyučování. Metodou vyučování se rozumí cesta nebo postup k cíli tzn. způsob předávání a osvojování vědomostí a dovedností. Z hlediska procesu lze vyučovací metody rozdělit na expoziční, metody osvojování nového učiva (aplikační), fixační metody a metody prověřování a hodnocení žákovských výkonů.

Organizační strukturu vyučovacího procesu není třeba podceňovat. Pro dosažení lepších výsledků je vhodné výuku inovovat. Žáci sami tvrdí, že jednotvárná výuka je nebaví a do školy se netěší. Je dobré nebát se experimentovat a zařazovat do výuky nové metody a technologie. Vymyslet kreativní způsob, jak v žácích probudit zájem o učivo. Použít jiné formy výuky, nikoliv jenom frontální výuku, ale také zařadit skupinovou práci, různé hry,

projekty, exkurze a praxe. „Negativní momenty frontálního vyučování jsou spatřovány v malém objemu žákovy řeči, v malém prostoru pro aktivní učební činnost žáka obecně, v orientaci učitele na žáka průměrného, tj. v nevýrazné individualizaci atp.“ (Hana Vonková, 2011)

Dle mého mínění v didaktické oblasti je možné dobrého učitele od průměrného učitele odlišit dodržáním všech zásad, které jsou zmíněné. Dobrý učitel by měl didaktice zejména rozumět a být v této oblasti vzdělaný. Používat vhodné formy, metody výuky, správně formulovat výukové cíle, přemýšlet nad organizací výuky, směřovat od základního učiva k rozšiřujícímu a mít k dispozici vypracované přípravy na hodiny.

Důležitou součástí práce učitele je interakce s třídou. Učitel by měl být schopný odhadnout klima ve třídě prostým pozorováním. Měl by brát v úvahu úroveň znalostí a pracovní tempo žáků. Také je potřeba si uvědomit s jakou věkovou skupinou pedagog pracuje. Každá třída je jiná a učitel by měl s těmito získanými poznatky pracovat. Není možné aplikovat stejné postupy ve výchovně vzdělávacím procesu tzn. přizpůsobit výuku konkrétní skupině žáků. V neposlední řadě brát v úvahu také individuální potřeby žáků, rozpoznání jejich specifických potřeb, spolupráce se školním poradenským centrem, metodikem prevence a výchovným poradcem. Klíčovými vlastnostmi jsou tedy porozumění a empatie. Je vhodné vytvářet bezpečné prostředí, kde se žáci cítí respektováni a podporováni. „Nepříznivé klima snižuje nejen efektivitu výchovně – vzdělávací práce a oblibu školy ze strany žáků, přičemž zvyšuje i výskyt kázeňských problémů, ale rovněž je zdrojem nadměrné psychické zátěže učitelů a častou příčinou učitelského stresu.“ (Richard Jedlička, 2018)

Je potřeba si uvědomit, že i sám učitel nějakým způsobem působí na žáky. Myšleno, jak se prezentuje před třídou svých žáků. Jaký bude způsob jeho vyjadřování, gestikulace, styl oblékání, připravenost na výuku, dodržování slibů, dochvilnost, způsob hodnocení, udržení kázně a jestli umí naučit. „V procesu vyučování žáci nejen získávají nové vědomosti a dovednosti, ale zároveň se zdokonaluje i jejich vnímání, pozornost, myšlení a paměť, rozvíjejí se jejich intelektové i tělesné schopnosti, jejich komunikační dovednosti, utvářejí a strukturují se jejich zájmy, vytvářejí a kultivují se jejich mravní vlastnosti, postoje a vztahy, utváří a usměrňuje se jejich hodnotová orientace, estetické cítění a v neposlední řadě se vytvářejí a upevňují i jejich volní vlastnosti. Z pedagogické praxe je známé, že na žáky

působí celý proces vyučování, všechny stránky učitelovy činnosti a celá jeho osobnost, a to i v době, kdy si to sám ani neuvědomuje.“ (Švarcová-Slabinová, 2005)

Důležitým prvkem vyučovacího procesu je motivace. Snaha žáky navnadit na téma, průběžně motivovat a také povzbuzovat. Je dobré vkládat do výuky i příklady z praxe. Poutavé příběhy nebo úsměvné historky vážící se k učivu. „Motiv lze charakterizovat jako popud, který vychází z potřeby, jež má být ukojena, nebo z cíle, který je stanoven a subjektem přijat. Člověk musí chtít něčeho dosáhnout. Motivy jsou tedy vnitřní hybné síly činnosti.“ (Obst, 2017)

Uznávejme úsilí žáků, jejich cestu vpřed, pochvalme žáka, kterému se něco povede i když dobrými známkami nevyniká. Vytvořme prostředí, kde budou chtít zažít úspěch i méně úspěšní žáci. „Nechci nikomu nic vyčítat, nikoho kárat pro jeho chyby ani nikoho přímo či nepřímou urážet. Vím totiž, že nikdo nechybuje proto, že by chybovat chtěl (a proč by kdo také chtěl?), vím, že s temnotami není třeba nijak zvlášť bojovat, neboť přinese-li se Světlo, ustoupí samy.“ (Jan Amos Komenský)

Ze zkušeností vím, že ceněnou vlastností učitele z pohledu žáků jsou přirozená autorita, která zahrnuje cit pro spravedlnost, smysl pro humor, schopnost přiznat vlastní chybu, zapálenost pro obor, přívětivost a vstřícnost, schopnost vysvětlování, kvalita řečového i písemného projevu a ochota pomoci v případě potíží. Klíčové je dle mého názoru, být odborníkem ve svém oboru a umět odpovědět na otázky kladené žáky. Myslím, že to hraje důležitou roli v hledáčku autority pedagoga. „Výraz autorita obecně označuje vážnost, důležitost, spolehlivost jistého jedince, který bývá pro své vlastnosti a zkušenosti v určitém společenství vzorem nebo má výjimečné postavení, vliv a pravomoci, které nad ostatními členy společnosti vykonává.“ (Richard Jedlička, 2018)

3.3 Pohled rodičovský

Jsem také rodič, a tak si dovoluji popsat i moje představy, jaký jsem měla pocit z pedagogů mých školou povinných dětí, než jsem začala učit. Jak jsem vlastně vnímala úspěšného a neúspěšného pedagoga v rodičovské rovině. Učitelé byli a jsou různých osobnostních rysů a přístupů k učení. Nejméně se mi zamlouvalo, když se dítě muselo naučit spousty obsáhlých

textů z paměti na ústní nebo písemnou formu zkoušení a jsem si víc než jistá, že za týden už téma zapomnělo. Navíc bylo ze školy zbytečně vystresováno.

Ve většině případů, jsem se musela učit s dítětem, z důvodu, že látku ve škole nepochopilo. I po požádání učitele o dovysvětlení látky, učitel nebyl ochotný látku znovu vysvětlit, protože by další téma nestihli probrat. Takže jako matce, mi mnohdy nezbyla jiná možnost než dítěti doma učivo dovysvětlit a učit se s ním. Když jsem se i ptala: „Jak to, že nerozumíš? Odvětilo: „Paní učitelka k nám stojí zády a něco píše na tabuli, mluví u toho potichu, já ji nerozumím.“ V některých předmětech byla problémem i jazyková bariéra, kdy byl učitel jiné národnosti a nebylo mu dostatečně rozumět.

Jako rodič si ideálního učitele představuji tak, že nadchne dítě a jeho výuka bude poutavá. Bude používat různé formy a metody výuky. Vytváří ve třídě takové prostředí, kde žák bude cítit příjemně. Nebude žáky zahlcovat informacemi, kterým nerozumí a podá novou látku takovým způsobem, aby to žáci pochopili. Nechá prostor pro dotazy, pro dovysvětlení a opakování. Dobrého pedagoga pro svoje dítě si představuji, aby oplýval pedagogickým umem, přirozenou autoritou a uměl dítě zaujmout. Vyučoval s ohledem na věk žáků a bral v potaz jejich pracovní tempo. Výuku proložil humornou historkou, doma to pak dítě nadšeně vypráví. Ráda bych, aby si ve třídě neventiloval své osobní problémy a nepřenášel je na žáky. Také by bylo dobré, aby se k žákům choval spravedlivě a bral v potaz osobnost každého jedince.

3.4 Představa žáků o ideálním učiteli

Pohled žáků na úspěšného učitele jsem použila z výzkumu diplomové práce Štukové Karolíny. Jsem si vědoma faktu, že se nejedná o odbornou literaturu. Myslím, že výsledky výzkumu je možné zobecnit, protože se jednalo o žáky různých středních škol.

Na názor, jak si představují ideálního učitele jsem se doptala i svých žáků ve třídě a také svých dcer. K mému překvapení se názory shodovaly s uvedeným výzkumem.

Ze zmiňovaného výzkumu vyplývá, že vztahová linie by měla být spíše formální, aby nezasahovala do soukromí a tím byl udržen respekt mezi učitelem a žákem. Učitelé by ale měli působit na žáky otevřeně, aby se nebáli přijít s jakýmkoliv problémem. Učitel by je měl brát jako sobě rovné, nemít snahu se chovat nadřazeně a nedělat mezi žáky rozdíly. Nedávat najevo nesympatie ke konkrétnímu žákovi. Pro žáky je také důležitý vzhled učitele. Souvisí

to u nich přímo s autoritou a respektem. Ideální učitel je takový, který i ovládá nové technologie.

Mezi osobnostní vlastnosti učitele, které žáci střední školy vnímají více, dle výzkumu diplomové práce Karolíny Štukové, patří empatie. Dalšími vlastnostmi jsou upřímnost, férovost, objektivita, smysl pro humor, komunikativnost, trpělivost a otevřenost. Dobrý učitel by neměl být cholerický, s tím souvisí snadná vznětlivost a větší výkyvy nálad. (dspace.cuni.cz)

V ohledu na pedagogické dovednosti by měl učitel umět zajímavě a dobře vysvětlovat, aby novou látku lépe pochopili. Měl by je oslovit svým výkladem. Žáci vítají zápal pro obor a organizaci výuky. Vedení diskuse vnímají jako učitelovu zpětnou vazbu, jestli téma pochopili. Oceňují také učitelovu schopnost sledovat novinky v oboru a tím obohacovat výuku.

Pro žáky je tedy důležitá přirozená autorita a individuální přístup. Je dobré, když je učitelem odborník ve svém oboru a povolání vykonával, tím pádem ví, o čem vyučuje. Velmi záleží na osobnosti učitele.

3.5 Jak vnímá dobrého pedagoga vedení školy

Ze svých zkušeností např. z hospitační činnosti, provozních porad, dokumentů školy a odborného článku Gabriely Kermesové (rizeniskoly.cz, 2021), mohu popsat, jak vnímá dobrého učitele vedení školy.

Pro vedení je důležité dostatečné vzdělání tzn. kvalifikace. Učitel by měl být spolehlivý, dochvilný a důsledný. Měl by inovovat výuku, střídat metody a formy výuky. Dbát na dobré klima třídy. Plnění tematických plánů a volit vhodné cíle ve výuce. Mezi výstupní prvky vkládat formativní hodnocení. Pro ředitele školy není až tak důležitá délka praxe a věk učitele. Měl by mít vztah k dětem, pozitivní osobnostní vlastnosti, být týmovým hráčem, komunikovat s kolegy a být loajální k vedení. Měl by svědomitě plnit zadané úkoly. Přijímat nové znalosti, vzdělávat se. Sdílet své zkušenosti s kolegy a zvát si je do hodin. Navštěvovat hodiny svých kolegů a společně výuku reflektovat. Aktivně vyhledávat úkoly, přicházet s novými projekty a nápady.

3.6 Závěr

V eseji jsem zvolila fakta, která jsou v mém očích pro práci pedagoga důležité. Názor žáků se shoduje s názorem rodiče i vedení školy v osobnostních rysech pedagoga. Další průsečík vidím v důslednosti, dochvilnosti, spolehlivosti učitele, individuálním přístupu a inovativní výuce. Odbornost učitele je důležitá ve všech pohledech. Spravedlivý přístup k žákovi je důležitý v rodičovské a žákovské rovině. Vzhled učitele je důležitý spíše pro žáky.

Poznatky ze studia pedagogiky, didaktiky a psychologie, společně se zkušenostmi práce učitele mi pomohou být dobrým učitelem. Na otázku, jak být dobrým učitelem, bych si odpověděla následovně. Povolání vyžaduje empatii a porozumění, inovativní výuku, osobní zapojení, udržení přirozené kázně ve třídě, motivaci a povzbuzení směrem k žákům. Důležitý je i rozvoj komunikačních dovedností. Schopnost naslouchat sobě a žákům. Jasně vyjadřovat a formulovat myšlenky. Efektivně komunikovat s žáky, rodiči a dalšími pedagogy. Neméně důležité je i nadále se vzdělávat a mít všeobecný přehled. Rozvíjet pedagogické dovednosti prostřednictvím sebereflexe mých pedagogických dovedností. Nebát se do výuky zařazovat nové prvky a tím žáky zaujmout. Inovativní výuka vede k zážitkům a díky nim si učební látku lépe zapamatují. Všechny tyto klíčové prvky mají významný vliv na úspěch, rozvoj, chování a kvalitu učebních výkonů žáků a vedou k dosažení cíle.

„Posláním od začátku do konce budiž hledati a nalézati způsob, který by umožnil, aby učitelé méně učili, žáci se však více naučili, aby ve školách neměl místa křik, pocit ošklivosti, vědomí marné práce.“ (Jan Amos Komenský)

3.7 Zdroje

Použitá literatura

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

Internetové zdroje

Citáty slavných osobností. Martin Svoboda. *Citáty o učitelích* [online]. 2007 [cit. 20.5.2023] Dostupné na: Citáty o učitelích (citaty.net)

Citáty slavných osobností. Martin Svoboda. *Jan Amos Komenský* [online]. 2007 [cit. 12.6.2023] Dostupné na: Citáty o škole (citaty.net)

ŠTUKOVÁ, Karolína. *Ideální učitel z pohledu žáků středních škol*. Diplomová práce. Univerzita Karlova [online]. 2022 Dostupné na: Digitální repozitář Univerzity Karlovi (dspace.cuni.cz)

Průcha, Jan. *Učitel jako objekt pedagogického výzkumu* [online]. 1994. [cit. 26.6.2023]. Dostupné na: Česká asociace pedagogického výzkumu (capv.cz)

Kermesová, Gabriela. *Péče o pedagogický sbor* [online]. 29. 11. 2021. [cit. 27.06.2023]. Dostupné na: Řízení školy online (rozeniskoly.cz)

4 Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Jaký jsem učitel*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-755-8.

HUBÁLKOVÁ, Hana a Jana KRŇOULOVÁ. *Materiály a technologie v protetickém zubním lékařství*. Praha: Galén, 2009. Zubní lékařství. ISBN 978-80-7262-581-9.

JANDERKOVÁ, Dita. *Rozvoj učitele a péče o sebe*. Praha: Raabe, 2019. Já, učitel. ISBN 978-80-7496-437-4.

MAZÁČOVÁ, Nataša. *Pedagogická praxe*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-673-4.

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PAVELKOVÁ, Isabella. *Motivace žáků k učení: perspektivy orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-092-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

5 Konspekt knihy

Název knihy: Rozvoj učitele a péče o sebe

Autor: Dita Janderková

Rok vydání: 2019

Místo vydání: Praha

Nakladatelství: Raabe

Počet stran: 132

ISBN: 978-80-7496-437-4

Zdůvodnění výběru uvedené knihy:

Publikace byla pro mě volbou po delším hledání a zvažování tématu. Po devíti letech práce ve školství a plném nasazení je pro mě zásadní hledat i cesty, kdy si ulevit od stresu, porozumět stresu a vědět, jak s ním pracovat. Jak pracovat s hlasem a jak vůbec porozumět sobě, kam směřuji, co mi moje práce přináší, a naopak co ubírá. V jaké oblasti se mohu ještě zlepšit a kde třeba ubrat. Jaký učitel vůbec jsem. Jak mě vnímají žáci. Práce ve škole mně psychicky zmáhá. Chci se naučit pracovat lépe, vydat ze sebe nejvíce, ale nikoliv na úkor mého zdraví. Moje volba, právě z pocitu vyčerpanosti pramení. Chci si práci co nejvíce usnadnit, a přitom být dobrou učitelkou.

Struktura knihy:

Autorem publikace je Mgr. Dita Janderová, Ph.D. Začátek knihy je věnovaný úvodu, kde autorka zmiňuje, pro koho je publikace určena. V knize poskytuje rady a tipy, jak přispět k usnadnění výkonu učitelského povolání. Kniha je členěna do čtyř hlavních článků. Každý z článků obsahuje kapitoly, podkapitoly a jednotlivé body podkapitol. První článek Jak se učí učitelé je rozepsaný do šesti kapitol a jedenácti podkapitol. Druhý článek Možnosti diagnostiky a autodiagnostiky u učitele obsahuje 5 kapitol, kde poslední kapitolou je seznam použité literatury, tak jako v předchozím článku. Podkapitoly neobsahuje. Třetí článek Stres učitelek a učitelů a jejich duševní hygiena je rozdělený do sedmi kapitol, kde pátá je rozdělena na tři podkapitoly. Jsou zde popsány nástroje ke zvládnutí stresu. Čtvrtý článek je

věnovaný hlasové výchově a péči o hlas pedagoga. Je dělený na deset kapitol, je bez podkapitol. Poslední kapitoly jsou vždy věnované použité literatuře. Počet stránek v knize je 132. Kniha je přehledná. Čtenář se v ní dobře orientuje. Přínosem jsou ukázky příkladů a cvičení na učení, zvládání stresu, cvičení pro posílení hlasu atd.

Legenda:

- podkapitoly
- ✓ odkaz na stránky v knize – příklady z praxe/praktické cvičení
- ❖ vlastní komentář

1. Jak se učí učitelé (str. 7-42)

Kapitola 1. - Úvod

V první kapitole se autorka zamýšlí nad tím, jak jsou na učitele kladené vysoké nároky, jak značně musí být schopni namáhat svou paměť a cílem publikace je předat praktické doporučení, jak se optimálně učit, jak rozvíjet paměť a zlepšit způsoby a metody učení. Učení probíhá bezděčně, přirozeně, nevědomky, ale i s plným nasazením, řízeně.

Kapitola 2. – Učení obecně

➤ Typy učení

1. Sluchově-mluvný typ: pamatuje si především to, co vnímá sluchem. Má dobrou sluchovou paměť a slovní pohotovost. Lidé tohoto typu se rádi učí nahlas. Často mají i hudební sluch a snadno se učí cizí jazyky.

2. Zrakový typ: je spojen se zrakovou pamětí. Učí se nejlépe čtením. Když si má vybavit informaci, vidí text napsaný v knize. U výkladu si dělá poznámky, může použít i vlastní symboly. Snadno si pamatuje osoby a věci ve svém okolí. Ke zrakovým typům patří mnoho malířů a kreslířů.

3. Hmatový a pohybový typ: opírá se hmatové vnímání a pohyb. Nejlépe si zapamatuje to, co si ohmatá a, může konkrétně vnímat. U učení preferuje pohyb. Představitelé jsou zejména řemeslníci a výtvarníci.

4. Sluchově-pojmový typ: umí rozlišit podstatné informace od nepodstatných. Dokáže pochopit logickou strukturu látky, logické návaznosti. Těchto typů je nejméně. Bohužel většina učebnic je tvořena právě pro tyto typy. Učení se stává drilem bez obsahu a chápání vzájemných vztahů. Výsledky takového učení nebývají trvalé.

Uvedené typy musíme vnímat jako velmi zjednodušené. Málokdo je vyhraněným typem.

❖ Myslím, že nejsem vyhraněný typ u učení. Při učení na zkoušky na vysoké škole se mi osvědčilo, učit se z tiskopisu, který jsem si sama zpracovala a označila důležitý text. Velmi mi pomáhalo nahrát si zpracovaný text na diktafon a kteroukoliv volnou chvíli si pouštět namluvené učivo. Musím podotknout, že vždycky, když jsem mluvené slovo slyšela, představila jsem si, na které stránce se daný text nachází, případně jakým barevným fixem je zvýrazněný.

➤ **Paměť**

Je nutná k tomu, abychom se mohly něco naučit. Je to schopnost lidského mozku ukládat informace tak, aby mohli být později vyvolány a dle potřeby využity. Paměť dělíme na pracovní (krátkodobou), která slouží ke krátkodobému zapamatování a zpracování informací a dlouhodobou paměť.

Proces zapamatování postupuje ve třech krocích. Nejdříve se objeví nová data, ta mohou být přijata, následně uložena do dlouhodobé paměti a nakonec vyvolána.

✓ **Příklad z praxe str. 12–13**

Jak se naučit z paměti 30 slovíček, 30 zaměstnání rodičů svých žáků, obce, ze kterých pocházejí naši žáci.

Něco o zapomínání: Čím jsou větší rozestupy mezi dobami, kdy se učíme, tím větší je úsilí vynaložené při učení. Krátce po naučení dojde k velkému poklesu schopnosti zapamatování. Dlouhodobě si zachováme 15 až 20 % naučeného. Program 5-10-20 minut, kterého podstatou je, že po naučení nové látky zařadíme pětiminutovou pauzu. O přestávce nedělat nic náročného a nevěnovat se stejné látce. Pak si osvojíme dříve naučené až k bezchybné reprodukci a dopřejeme si desetiminutovou pauzu. Následně se opět učíme a dáme si dvacetiminutovou pauzu. Potom se učíme počtvrté a naposledy. Tato metoda by měla být

nejrychlejší k nastudování nových informací a po třiceti minutách si zapamatujeme 50 % informací.

Několik postřehů o paměti, které poslouží k lepšímu osvojení informací:

- Rozložit si učivo na delší dobu. Je efektivnější učit se 30 dní vždy po deseti minutách (30 dnů x 10 minut – 300 minut), než studovat pět hodin (stejně dlouhá doba – 300 minut).
- K vyvolání dat je dobré si vybudovat cesty a podpořit jejich účinnost spojením s emocí, nebo k nim vést širokou stopu, prostřednictvím častého opakování.
- K zapamatování např. jmen žáků existuje pomoc, a to učení pomocí obrazů.
- Kolik učiva a v jaké kvalitě si zapamatujeme, závisí na tom, co děláme před a po učení. Je dobré zařadit před i po učení přestávky, umožní koncentraci na proces učení
- Před učením neděláme nic podobného, tak dosáhneme nejlepších výsledků.
- Je lepší promíchat oblasti informací. Např. není dobré osvojovat si jména žáků, pak dělat přípravy na hodinu a pak psát zprávu na poradu.
- Po učení má následovat pauza, kterou naplníme manuální činností, třeba uklidíme prádlo, připravíme něco k jídlu.
- Proces učení výrazně ovlivňuje spánek, který je nejlepší pauzou.

➤ **Předpoklady pro učení**

U učení můžeme zaujmout dva přístupy. První je označit, že sice všechno neumím, ale umím alespoň část a v budoucnu se zbytek doučím. Druhý přístup je typický pro perfekcionisty, kteří očekávají maximální výkon. S tímto je ale spojen velký tlak, který ubírá na kreativitě. Spíše tedy neočekávat, že budeme stoprocentní, ale spíše mít radost z toho, co už umíme. Důležitá je také práce s chybou. Je dobré se chybou příliš nezabývat. Řekneme si, jak je to správně a učíme se dále. U gramatických chyb v diktátech nezdůrazňovat v textu špatný tvar, žáci si ten špatný tvar posléze fixují. Samozřejmě chybu opravíme a snažíme se ukázat správný tvar, který si mozek učícího začlení do paměti. Proto není dobré se delší dobu zabývat chybou, raději se soustředit na tvar správný. Souvisí s tím pozitivní motivace ve

třídě. Dobré pracovní klima zvyšuje efektivitu učení a posiluje lepší sociální vztahy. Učení je provázáno také emocemi. Nuda je nepřitelem učení. Je dobré eliminovat monotónnost a fádnost. Doporučením od autorky je vyprávět alespoň jednu anekdotu denně, která přispívá k přívětivějšímu vnímání světa kolem sebe.

- ❖ Práci s chybou ve výuce cíleně používám. Např. u značení zubů ve stomatologii. Žáci chybu najdou a pak si látku přecvičujeme např. psaním na tabuli z důvodu fixování učiva. Výuku to velmi oživí. Musím tedy potvrdit, že tato metoda opravdu funguje.

Kapitola 3. - Co uplatníme nejen ve škole

Chceme-li si zapamatovat jméno nějakého člověka, tak buď použijeme klasický způsob, kdy si opakujeme jméno pořád dokola, až si ho uložíme do paměti, nebo použijeme systém čtyř S. U tohoto systému si prostřednictvím obrazů zapamatujeme jakékoliv jméno nebo abstraktní slovo. Systém SSSS: svázání jména se známými obrazy, spuštění kotvy od významu jména ke známým obrazům, spojení obrazů dohromady a vytvoření pomocného obrazu, spojení jména a významu s důrazem na intenzitu, kdy má postupně pomocný obraz vymizet.

➤ Konkrétní využití systému SSSS v praxi ve škole

✓ Příklad z praxe str. 18-21

Postup použití systému, kdy se máme naučit jména budoucích kolegyně a kolegů za použití čtyř S. Příklady naučení čtyř jmen budoucích kolegyně, kde si například u paní Černé Moniky učitelky tělocviku vytvoříme kroky 1-4. Každý krok představuje jedno S. Krok první – černoška oblečená do černého trikotu cvičí na hrazdě. Krok druhý – seskočí z hrazdy a zahraje si na harmoniku, aby si procvičila zápěstí (harmonika představuje Moniku). Krok třetí – Černoška pod hrazdou hraje na harmoniku. Krok čtvrtý – plastická představa tohoto obrazu.

Snažme se, aby byly obrazy co nejnázornější a vyhledejme emocionální vazby. Nejlepší jsou provokující a neobvyklé obrazy.

Pokud je nutné opakovat více informací, je vhodné využít kartotéku, kdy si vytvoříme sadu dat. Například na jedné kartičce jméno jednoho žáka. Kartičky uložíme do krabice, kde máme připravené přihrádky. Kartičky se učíme podle metody 5-10-20 a naučené kartičky

vložíme do připravené přihrádky. První den se naučíme 8 kartiček. Druhý den naučené kartičky zopakujeme a vložíme do druhé přihrádky. Pokud si jméno žáka nevybavíme, vložíme kartičku zpátky do první přihrádky. Krabička by měla obsahovat alespoň pět přihrádek. To, co je v první přihrádce si opakujeme každý den, co je ve druhé každý lichý den, třetí přihrádku každé dva týdny a čtvrtou vždy první den v měsíci. Co je naučené vložíme do páté přihrádky. Údaje z páté kartičky opakujeme alespoň jednou za rok.

...Pokud chceme být úspěšní, musíme opakovat. Nejlepší je si do svého diáře naplánovat časy, kdy budeme opakovat. (str. 23)

➤ **Jak si zapamatovat tváře**

Tvář každého člověka je něčím typická a má znaky, kterými se odlišuje od ostatních. Je potřeba si těchto znaků všimnout. Rozdělit obličej na jednotlivé části, vyčlenit nápadné části, zvláštnosti a pomocí těchto znaků si tvář uložit do paměti.

✓ **Rozlišovací znaky str. 25**

Příklady rozlišovacích znaků na obličejí, těle a také nezávislé na těle.

✓ **Přiřazení jména k obličejí jeho nositele str. 26–27**

Konkrétní příklady přiřazení popsaného obličejí ke správnému jménu za použití systému čtyř S. Např. Julie Podhajská – u ní najdeme velké oči, pronikavý pohled, úzký nos, přiléhavé uši s náušnicemi. Krok jedna (svázání jména se známými obrazy) – Julie Kapuletová je postava ze Shakespearova dramatu Romeo a Julie. Příjmení Podhajská připomíná představu zeleného háje. Krok dva (spustíme kotvu od významu jména ke známým obrazům) – obličejí je typický pronikavým pohledem. Krok třetí (spojení obrazů a vytvoření pomocného obrazu) – žákyně Podhajská se dívá oknem školní třídy a vidí, jak se bíle oblečená Julie prochází v krásném zeleném háji. Výjev pozoruje tak intenzivně, že má pronikavý pohled. Krok čtvrtý (spojíme jména a obraz s důrazem na intenzitu) – nejlépe poslouží plastická představa pomocného obrazu. Takto postupujeme i u dalších žákyň.

➤ **Jak rychle zpracovat text**

Čtení textu napříč je dobrou možností, jak rychle pochopit o čem text vypovídá, a přitom nemuset číst každé slovo. Umožní nám třídit texty, které pro nás nejsou důležité. Text si

můžeme také poznačit dle potřeby. Rozdělíme stranu čtyřmi podélnými tahy. Text proletíme, nečteme každé slovo. Slova a slovní skupiny, které jsou mezi dvěma liniemi, registrujeme na první pohled. Dále stránku rozdělíme třemi podélnými tahy a text zběžně proletíme. Nakonec text rozdělíme dvěma podélnými tahy. V budoucnu už neděláme žádné tahy, protože takto budeme schopni text členit automaticky.

Kapitola 4. - Tři zlatá pravidla pro výuku

Klademe důraz na základní vědomosti a klíčová témata. Postupujeme od nadřazených informací k detailům. Včas vyložíme základní učivo, a to často opakujeme.

➤ Základní vědomosti a klíčová témata

Základem pro učitele je, abychom si stanovili krátké, jasné, výstižné a zvládnutelné cíle. Autorka zde zmiňuje neefektivnost příliš ambiciózních cílů, kdy si plánujeme se naučit velké množství informací, poznatků a dovedností. Avšak tyto cíle jsou málokdy splnitelné a reálné. Je lepší řídit se pravidlem, méně je někdy více. Učit žáky to, co je pro ně klíčové, na čem budou stavět a co je pro ně podstatné. U přípravy na vyučovací hodinu je dobré si rozmyslet, které vědomosti jsou zásadní, formulovat maximálně dva učební cíle (nezahlcovat cíli).

...Vždy bychom si měli nejprve odpovědět na otázku, co tvoří jádro probírané látky a jaký význam má učivo pro žáky z dlouhodobého pohledu. Využijí to v následujícím životě? (str. 32)

Stanovíme klíčová témata a tabulku klíčových témat, kde bude uvedené, co je důležité a nedůležité. Se kterými tématy se setkávají často a se kterými zřídka. Pomocnou tabulku je dobré vytvořit pokaždé, kdy se budeme připravovat na výuku.

➤ Od obecných informací k detailům

Ve výuce postupujeme od nadřazených informací k detailům. Zjistíme, jaké vědomosti žáci mají. Je nutné mít učivo uspořádáno logicky a přehledně. Je dobré si vytvořit kostru, přehled toho, co se máme naučit. Může mít i podobu tabulky, kde je shrnuté podstatné a je dobré mít tuto tabulku stále na očích.

➤ **Včas vyložit základní učivo a to často opakovat**

Opakování posiluje paměťové stopy. Bez opakování si osvojíme jen málo vědomostí. Důležitý je také odpočinek, který by měl být kvalitní. Dobrým způsobem odpočinku je spánek, u kterého si ukládáme paměťové stopy. Při učení je výhodný postup, kdy si všímáme celku a až poté nás zajímají jednotlivosti. To, co jsme se naučili, co nejvíce opakujeme. Základní vědomosti, klíčová slova a přehledy musí být vyučovány na začátku a poté často opakovány.

- ❖ V kapitole mě zaujalo, jak autorka zmiňuje pravidlo učení, méně je více. Sama po zkušenostech ve výuce toto pravidlo používám. Osvědčilo se mi učit žáky, co je pro ně primární a postupně na těchto základech stavět.

Kapitola 5. – Podmínky k učení

➤ **Dobré plány – základ úspěchu**

S úspěchem učení souvisí dobrá příprava. Nejprve si musíme vyjasnit, co chceme naučit sebe nebo ostatní a poté vycházet z toho ve kterou denní dobu jsme nejvýkonnější. Nejvíce produktivní býváme mezi 9. a 11. hodinou a také mezi 15. a 18. hodinou. Někdo je aktivní ještě hodinu po večeři nebo raději pracuji v noci nebo naopak brzy ráno mezi 4. a 6. hodinou. Většinou se v tomto čase dopouštíme méně chyb, myšlení je pružnější a máme lepší náladu. Pro dosažení úspěchu, je dobré si sestavit plán, tzn. seznam činností, které budeme muset zvládnout. Ujasníme si, kolik času budeme potřebovat ke splnění jednotlivých činností, kolik času zabere každá aktivita. Snažíme se plánovat reálně a nejlépe s časovou rezervou, zejména pokud činnost vykonáváme poprvé. Počítáme i s přestávkami, které jsou nezbytné.

➤ **Pořádek – základ úspěchu**

Přeplněný pracovní stůl nesvědčí o pracovní vytíženosti, ale spíše o chaosu, který vládne i v mysli. Zbavíme se všeho, co není důležité a co nám může odvádět pozornost od práce. Každou práci bychom měli ukončit úklidem stolu, protože jen tak budeme mít sílu chtít pracovat. Tímto i podpoříme motivaci k práci. Je potřeba myslet i na uspořádání věcí, v případě, že je budeme potřebovat.

✓ **Systém ORKI str. 38–39**

Pořádek je opravdu důležitý. Materiál, který používáme často a vždy, je potřeba ihned vrátit na původní místo. Jinak začneme tvořit hromádky a ty jsou nepřehledné a zbytečně rostou. To, co budeme používat, dáme za týden na nějaké speciální místo, nebo na odkládací stoleček, abychom zabránili vzniku hromádek. Dnes je spousta věcí uloženo v PC. Materiály posílám žákům po internetu nebo si je tiskneme. V systému ukládání tiskopisů v PC opět můžeme využít systém ORKI. Založíme si složku Škola, kde bude vše, co se školy týká. Vytvoříme složky pro jednotlivé předměty a ročníky. V rámci složek založíme soubory pro jednotlivé tematické okruhy. Můžeme založit i složku archiv, které budeme potřebovat v budoucnu. Materiály pravidelně zálohujeme.

- ❖ Pořádek je pro mě opravdu důležitý. Ne jenom na pracovišti, ale také v osobním životě. Dle mých zkušeností mohu potvrdit, že systém ORKI opravdu funguje. Velmi mi to ulehčuje práci a eliminovala jsem tím bezradné hledání čehokoliv.

Kapitola 6. – Seznam literatury

2. Možnosti diagnostiky a autodiagnostiky u učitele (str. 43–74)

Kapitola 1. – Úvod

...Hodnocení není jen kritika, je to i výchozí bod toho, co chceme změnit. (str. 45)

Pokud se nám něco nepodaří, můžeme si z toho vzít ponaučení. Neúspěch se tak stává stimulem.

Kapitola 2. – Diagnostika a diagnóza, pedagogická diagnostika

Každý, kdo pracuje s lidmi, se nevyhne jejich pozorování a poté hodnocení. Na základě výsledků pozorování volí výchovné postupy, zavádí opatření.

...Snahou učitele by mělo být rozvíjet žáky. (str. 45)

Obor, který se tomuto tématu věnuje, je pedagogická diagnostika. Je to proces. Zabývá se zjišťováním, identifikováním, charakterizováním a hodnocením úrovně rozvoje žáka jako výsledku výchovného a vzdělávacího procesu. Diagnóza je výchozím bodem pro další působení na žáka ze strany pedagoga. Kvalitní diagnostická práce je podmínkou kvalitního výchovného působení. Při posuzování žáků postupuje pedagog po určitých krocích. Nejprve

si všímá projevů jedince, snaží se odhalit příčiny stavu a následně popsat stav. Následně učitel stanoví pedagogická opatření, protože je nutné problém řešit. Diagnostiku lze rozdělit na část pedagogickou a didaktickou. Metody pedagogické diagnostiky: pozorování, rozhovor, anamnéza, dotazník, testy, studium pedagogické dokumentace. Metody didaktické diagnostiky: ústní zkoušky, písemné zkoušky, didaktické testy, výkonové zkoušky, analýza výsledků činnosti a analýza úkolů. Pedagogická diagnostika se zabývá osobností člověka.

✓ **Základní psychické vlastnosti osobností str. 48-50**

V tabulce jsou popsány kvalita jedince a charakteristika. V následující tabulce zdravotní stav a vrozené a zděděné vlastnosti. Poslední tabulka objasňuje systémy, které osobnost ovlivňují a to společnost, rodina a škola. Hodnocení má velký podíl na utváření osobnosti dítěte i žáka. Hodnocení od okolí učí žáka poznávat své možnosti, své limity, pozitiva i negativa. Hodnocení napomáhá uspokojovat žákovy potřeby. Diagnostika je složitý a komplexní proces poznání duševna.

Kapitola 3. – Učitel v roli diagnostika

Při posuzování didaktického stylu učitelů se užívá dělení na logotropy (zaměření na učivo) a paidotropy (zaměření na žáky). K jakému typu patříme, je dáno osobnostními charakteristikami, ale i mírou vcítění – empatie. Učitelé se také liší ve způsobu, jak vytvářejí svoji autoritu.

✓ **Cvičení str. 57–58**

Podle cvičení učitel zjistí, ke kterému učitelskému typu má blíže.

Aby mohl učitel účinně pracovat se svými žáky, musí zjistit, na koho má působit. Musí své žáky poznat. Tento proces se nazývá diagnostika a patří mezi základní dovednosti učitele.

Kapitola 4. – Autodiagnostika učitele – jak učitel hodnotí sám sebe

Autodiagnostika je proces, kdy učitel hodnotí své profesní působení. Dovednost hodnotit sám sebe je možné cvičit a zlepšovat. Metody, které můžeme využít při autodiagnostice, jsou např. deník, kde si můžeme vést záznamy na konci každého dne. Dále záznam vyučovací hodiny, kdy si můžeme pořídit záznam kamerou, nebo mobilním telefonem. Zpětná vazba od kolegy, který hospituje. Zpětnou vazbu nám také mohou poskytnout žáci, kteří o hodině

vyplní dotazník. Také je možné vést rozhovor s žákem, nebo se skupinou žáků, pokud mají odvahu vést diskusi.

✓ **Cvičení. Dotazník s číselnou stupnicí str. 61–63**

Sebehodnotící dotazník, který má 20 položek a pedagog zakroužkuje zvolenou alternativu v číselné stupnici 1–4. Součástí je i klíč k vyhodnocení.

✓ **Cvičení. Dotazník interakčního stylu učitele str. 64–69**

Pedagog anonymně vyjádří názor na svou vlastní činnost učitele pomocí bodové škály 0–4. Po vyhodnocení pedagog zjistí dimenzi svého interakčního stylu.

✓ **Cvičení. Osobní SWOT analýza a myšlenková mapa str. 70–72**

Způsob, jak se vyhnout prokrastinaci je vytvoření vlastní osobní vize, která spouští vnitřní motivaci. Jak vizi vytvořit? Je potřeba vytvořit vlastní SWOT analýzu, která nám prozradí naše slabé a silné stránky, za co jsme na sebe hrdí, co bychom ve svém životě chtěli dělat. K poznání sebe sama může posloužit i myšlenková mapa. Je to strukturovaný zápis myšlenek a pomůže nám zmapovat si svůj život. Má posloužit tomu, abychom se podívali na vlastní život s odstupem.

...Sebereflexe vlastní činnosti učitele je nesmírně důležitá pro jeho práci. (str. 73)

...Abychom porozuměli ostatním, měli bychom nejdříve poznat sami sebe a pokusit se si porozumět. (str. 73)

Kapitola 5. – Seznam použité literatury

3. Stres učitelek a učitelů a jejich duševní hygiena (str. 75–104)

Kapitola 1. – Úvod

...Určitá míra stresu je pro život nezbytná (str. 77)

Většinou je stres vnímán jako něco negativního. V tomto článku je doporučení, jak se naučit stres zvládat.

Kapitola 2. – Stres

Stres jako obecný adaptační syndrom. Nastává v situaci, když je míra zátěže vyšší, než jsme schopni zvládnout. Může se jednat o velké množství podnětů/stresorů nebo naopak jejich

nedostatek. Některé stresory, jsou pro povolání učitele typické, kdy se setkává s mnoha problémovými situacemi. Učitelství povolání by měli vykonávat lidé, kteří jsou schopni pracovat pod určitým tlakem. Příznaky stresu se projevují v oblasti psychické a emocionální. Reakce na stres mohou být různé. Od projevů fyzické bolesti, zažívacími problémy, poruchami spánku až po zhoršení alergií, různých kožních nemocí a dalších psychosomatických projevů. Dlouhodobě působící stres může vyústit v syndrom vyhoření. Je vnímán jako důsledek fyzického, emočního a mentálního vyčerpání. Jedná se o ztrátu vizí, neschopnosti se z něčeho těšit a k něčemu směřovat.

Kapitola 3. – Jaké jsou příčiny stresu?

Stres může mít několik příčin. Mezi některé stresory patří špatné návyky, zátěž pramenící z prostředí, problémy v sociálních vztazích, osobnostní ladění jedince, špatná celková tělesná kondice, problémy se zdravotní stránkou a různé nepředvídatelné události a okolnosti.

Kapitola 4. – Diagnostika stresu

- ✓ Cvičení pro spočítání rizika hrozícího stresu a zhroucení (str. 80-82)

Kapitola obsahuje tabulky, kde můžeme zjistit, jak jsme na tom se stresem a jestli nám riziko zhroucení hrozí. V tabulce jsou uvedené různé situace, které bychom mohli za poslední rok prožít. Každá situace je ohodnocena určitým počtem bodů a po sečtení můžeme přistoupit k vyhodnocení.

- ✓ Test pro zjištění, jestli se potýkáme se stresem v práci (str. 83-86)

V otázkách testu jsou pocity a myšlenky v práci, které jsme mohli za poslední měsíc pociťovat. Bodová škála u jednotlivých otázek je od 0 - nikdy až po 4 - téměř stále. Správná odpověď je následně zakroužkovaná. Po sečtení bodů se dozvídáme, jak jsme za poslední měsíc zvládli stresové situace.

Kapitola 5. – Jak čelit stresu?

Učitel potřebuje jednoduché a účinné metody, jak se odreagovat a uvolnit. Cvičením pro rychlé odreagování mohou být oční cviky, uvolňování obličeje, uvolňování rukou, práce s dechem a práce s hlasem. Negativním podnětům můžeme čelit, když se zaměříme na

dobrou přípravu ohledně výkonu a akci. Změnu způsobu, jakým vnímáme a hodnotíme spouštěče strachu a trémy, jak na spouštěče stresu reagujeme, jak kontrolujeme myšlenky, emoce a chování. Vhodnou obranu vůči stresu představují tělesné a duševní aktivity.

➤ **Možnosti relaxace**

Svalové napětí jedince vypovídá o jeho stavu psychiky. Na tyto projevy se zaměřil americký psychiatr Wilhelm Reich. Odhalil, že stresové tenze se nehromadí náhodně, ale seskupují se do tělesných pruhů. Popsal sedm pruhů a označil podle tělesných orgánů. Jsou to zóny srdce, očí, úst, krku, bránice, břicha a pánve. Každý z nás má jednu zónu, kde se hromadí stres dominantní. Reich doporučuje zóny čistit relaxací, jinak se přibližujeme různým civilizačním onemocněním. Doporučené relaxační cvičení je uvolnění obličejových svalů, rukou a paží, břišní a pánevní oblasti. Cvičení je založené na vnitřním prožívání a je důležité myslet na uvolnění, aby bylo účinné.

✓ **Protistresové cvičení str. 92–94**

Návod na konkrétní metody cvičení jako jsou kontrola dýchání, cvičení dýchání, pozitivní mysl, meditační cvičení a cvičení koncentrace.

...Pohyb je proti stresu účinným nástrojem (str. 95).

Když máme dostatek pohybu, lépe zvládneme úzkosti i strach, zlepšíme si kondici, jak po stránce tělesné, tak i duševní.

➤ **Nástroje zdolávání stresu**

Těmito nástroji jsou prodýchání, pitný režim, guarana, cviky z jógy prstů, stimulace akupresurních bodů, krátkodobá relaxační cvičení, jednoduché uvolňovací cviky, doplňkové preparáty, osobní motivátory, automasážní prvky a hudba.

✓ **Konkrétní tipy na výše uvedené případy str. 96–100**

➤ **Jak na trému při verbálním projevu?**

Trému lze zvládat pozitivním myšlením a říkat si, že to dokážeme. Dále se směle vrhat do situací, které v nás vzbuzují strach. Představovat si, jaké to bude krásné, když to dokážeme. Prohru je potřeba vnímat, jako příležitost k poučení. Je potřeba se naučit uvolnit a zvolit pro nás vhodný způsob. Přípravenost také hraje velkou roli u zvládnání trémy. Využívat napětí

pozitivně a pracovat s publikem. Ruce slouží jako opora, nemají překážet, a proto je třeba se pokusit ovládnout práci s rukama. Alkoholu se vyvarujeme.

- ❖ Z důvodu větší psychické vyčerpanosti a začínajících zdravotních problémech, jsem začala uvažovat o tom, jak se stresu intenzivněji bránit. Používám jednoduché uvolňovací cviky, začala jsem více chodit do přírody, dávám si pozor na pitný režim, více poslouchám hudbu, užívám doplňky stravy a více jsem o sebe začala pečovat. Tato opatření zafungovala a na konci tohoto školního roku jsem se necítila tolik vyčerpaná, jako jiné roky.

Kapitola 6. – Shrnutí a něco k zamyšlení

Stres a tréma nám mohou komplikovat život, ale můžeme je vnímat i pozitivně ve smyslu nastartování k lepšímu výkonu. Tréma je přirozená, avšak nesmí bránit v činnosti. Je potřeba myslet na pravidlo, že pokud nejde o život, nejde o nic.

Kapitola 7. – Literatura

4. Hlasová výchova a péče o hlas pedagoga (str. 105–131)

Kapitola 1. – Úvod

Hlas je pro učitele základním pracovním nástrojem, a tudíž je velmi důležitý. O hlas je potřeba pečovat a vypořádat se s případnými obtížemi a poruchami.

Kapitola 2. – Základní informace o hlasu

Učitelé využívají hlas téměř nepřetržitě, proto by se o něj měli starat. Je výhodnější problémům s hlasem předcházet a dodržovat hlasovou hygienu než řešit zdravotní komplikace. Z hlediska prevence hlas nepřepínáme a nepřetěžujeme. Není vhodné používat vyšší, hlasitý a zvučný hlas, který je navíc nepříjemný pro posluchače. V hlase se odráží psychická pohoda a rovnováha.

Kapitola 3. – Péče o hlas

Mezi zásady péče o hlas patří mluva ve vyvětrané, klimaticky vyhovující učebně. Je dobré dělat v řeči pauzy. Nekřičet a nepřepínat hlasovou sílu a výšku. Šeptat opatrně a zřídka. Neodkašlávat naprázdno. V létě omezit konzumaci chlazených nápojů. V mrazivých obdobích nemluvit dlouho. Je potřeba šetřit hlasivky po nemoci. Nezdržovat se

v zakouřeném prostředí. Mezi doporučené aktivity ohledně péče o hlas patří otužování, používání adekvátní síly hlasu, konzumace vlažných nápojů bez bublinek. Používat klimatizaci jen v nutných případech.

- ✓ **Další doporučení, jak pečovat o hlas a recept na nápoj pro hlasovou pohodu str. 110–111**

Kapitola 4. – Poruchy hlasu

Poruchami hlasu mohou trpět ne jenom dospělí, ale i děti. Pokud se objeví hlasová slabost, je to nutné sledovat, případně řešit s foniatrem.

- ✓ **Příklad z praxe str. 112**

Případ chlapce, který se postupně pod odborným dohledem učil zvládat hlas.

Hlas ovlivňuje negativně i nadechování ústy. Prostředí negativně působí při vzniku hlasových poruch, které bývá příčinou zánětů dýchacích cest a hrtanu. Učitelé často trpí hlasovým přepínáním. Někdy se můžeme setkat i s vrozenými hlasovými poruchami. Foniatr rozlišuje poruchy organické, reflexní, mutační a funkcionální. U pedagogů mají funkční poruchy několik forem a to krční, tlačný zvuk hlasu. Dále plochý zvuk hlasu, zubní zvuk, patrový, dutý, dyšný a nosový hlas. Hlasovým poruchám bychom měli předcházet, protože vyžaduje značné úsilí jejich odstranění a někdy může dojít k trvalému poškození.

Kapitola 5. – Cvičení pro posílení hlasu

Hlas vzniká v sloupci nad hlasivkami v nadhrtanových rezonančních dutinách.

- ✓ **Cvičení rezonanční ústní dutiny jako maska str. 115–116**

Popsané cvičení podle herce Jana Přeučila, kdy je možné se naučit využívat dutinu ústní – masku.

- ✓ **Další snadná a účinná hlasová cvičení str. 117–120**

Texty na procvičování, fonace hlásek i prodloužených hlásek. Doporučená i intenzita hlasu a způsob výslovnosti.

Kapitola 6. – Hlasová technika

Práce s hlasem – paralingvistika. Hlas je velmi křehký nástroj, který si zaslouží péči a ochranu.

✓ Cvičení a doporučení, jak nastavit hlas str. 121–123

Doporučení, rady a tipy ohledně práce s hlasem před vystoupením od Medlíkové a Buchtové.

...Rétorické schopnosti mají vliv na komunikaci lidí (str. 123).

Kapitola 7. – Hlasová hygiena

Možno pochopit jako soubor zásad, jimiž se řídíme při péči o hlas. Učitel by měl tuto hygienu uplatňovat. Měla by být v rovnováze s hygienou duševní. Hlas je citlivý i na psychickou zátěž.

✓ Reedukační postup podle Frostové str. 124

Postup spočívá v relaxaci, správně vedeném dechu, nácviku slov a sykavek.

Kapitola 8. – Správné dýchání

Neoddělitelnou součástí verbálního projevu je dýchání. V sedmém roce života, je vývoj řeči u konce. V této časné době se mohou zafixovat návyky, jako je špatné posazení hlasu, špatné dechové stereotypy a nedbalá artikulace. Mít zdravý hlas znamená ovládat dechové stereotypy. Máme dva způsoby dýchání, a to žeberní a bránicové. Mluvíme o smíšeném způsobu dýchání, které je nejlepší pro řeč.

✓ Cvičení bráničního dýchání str. 127

Cvičení nám umožňuje kontrolu nad břišními svaly, které umožňují pevný a plynulý výdechový proud a uvolnění horních částí těla pro verbální projev.

✓ Cvičení zaměřené na prodloužení dechu, výdechu a posílení dlouhého výdechu str. 128–129

Doporučená cvičení, jak pracovat s dechem a jakou intenzitou přitom odříkávat uvedené verše.

Kapitola 9. – Závěr a něco k zamyšlení

Dýchání zásadně ovlivňuje kvalitu našeho verbálního projevu. Správné dechové stereotypy a správné dýchání je možné trénovat a zlepšovat. Používáme k tomu dechová cvičení, která pravidelně opakujeme. Pravidla dýchání si můžeme snadno osvojit a následně použít v projevu. Postupně se stanou samozřejmostí a přestaneme si je uvědomovat.

Kapitola 10. – Seznam literatury

Přínos knihy:

V publikaci jsem našla odpovědi na problematiku pramenící z náročnosti učitelského povolání a mé duševní nepohody, kterou pociťuji na konci školního roku. Nadchlo mě pár tipů a technik, které budu využívat v případě vyšší zátěže, než jsem schopna zvládat. Oslovily mě techniky, jak zvládat trému, nástroje a cvičení pro zvládání stresu a jak rozvíjet paměť. Zajímavé mi přišlo i jak pečovat o hlas, s tím jsem se setkala poprvé.

V knize je zmíněno, že je lepší stanovit si menší cíle, než přehnané a nesplnitelné, a toho se držím už mnoho let. Jsem přesvědčená, že mi bude kniha nápomocna k duševní pohodě a mém profesním rozvoji.

6 Profesiografický rozbor učitele praktického vyučování

6.1 Úvod

Tato část portfolia se bude zabývat profesiografickým rozbohem učitele praktického vyučování. Učitel praktického vyučování provádí vzdělávací a výchovnou činnost v praktickém vyučování žáků.

6.2 Profesiografický rozbor pracovní činnosti

Profesiogram, také profesiografický rozbor je aplikovanou metodou užívanou v rámci psychologie práce a organizace. Skládá se ze dvou základních částí. Obecná část charakterizuje, co člověk v profesi činí (činnost pracovní), jaké prostředky k tomu využívá a v jakém prostředí pracuje. Analýza pracovní pozice v obecné rovině. Speciální část shrnuje požadavky na osobnost konkrétního člověka, přičemž respektuje jeho fyzické a psychické funkce. Rozbor se vztahuje k vykonávané profesi. Typy profesiogramu jsou klasifikační a analytické. Klasifikační profesiogram se soustředí na seřazení profesí podle nároků na paměť, pozornost a emoce. Analytický profesiogram slouží k hloubkovému výzkumu pracovní činnosti a dynamickému rozvoji určitých pracovních pozic. (wikisofia.cz)

6.3 Pracovní činnosti učitele praktického vyučování

- „Vzdělávání a výchova zaměřená na získávání vědomostí a dovedností žáků v praktickém vyučování v předmětech, jejichž obsahovou náplní je výcvik praktických dovedností, cvičení, učební praxe, odborná praxe a výuka pracovních technologií žáků podle jednotlivých oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo střední vzdělání.
- Studium nových poznatků v oboru a jejich následná aplikace do vzdělávacích a výcvikových programů v rámci vzdělávacího programu, popřípadě do individuálních vzdělávacích plánů.
- Hodnocení účinnosti vzdělávací a výchovné činnosti a nových výukových postupů ve vzdělávání.
- Příprava a zadávání úkolů, cvičení a zkoušení s cílem cvičit žáky, vyhodnocovat jejich znalosti a pokrok v rámci praktického vyučování, tvorba textových a jiných podpůrných učebních materiálů a pomůcek.

- Provádění pedagogického poradenství v oblasti praktického vyučování.
- Podněcování osobního vývoje žáků a diskutování o jejich pokrocích s rodiči a třídním učitelem a poskytování konzultací žákům, vykonávání úkolů a prací souvisejících s přímou pedagogickou činností, včetně dohledů nad žáky.
- Příprava zpráv, hodnocení žáků a jejich klasifikace; konání porad s učiteli a schůzek s rodiči.
- Vedení evidence o pedagogické činnosti a o výsledcích žáků.
- Vedení praktického vyučování, vedení ročníkových a závěrečných prací žáků.
- Spolupráce s firmami, organizacemi a institucemi při realizaci praktického vyučování.
- Komplexní koordinace vzdělávání v praktickém vyučování se znalostmi a dovednostmi z jiných oborů vzdělání, popř. tvorba koncepcí rozvoje oboru středního vzdělání s výučním listem nebo skupiny příbuzných oborů.“ (NSP, 2018)

6.4 Kompetenční požadavky k výkonu povolání

Odborné znalosti a dovednosti jsou vybrány z Centrální databáze kompetencí (CDK).

Odborné dovednosti

Označují schopnost vykonávat soubor pracovních činností a schopnost provádět určitou pracovní činnost neboli schopnost využívat teoretické vědomosti v praxi.

Odborné znalosti

Teoretické vědomosti požadované pro výkon povolání jsou označovány jako odborné znalosti.

Obecné dovednosti

Dovednosti jsou uplatnitelné napříč obory a mají průřezový charakter. Například práce na počítači. Je to soubor požadavků nutných pro výkon práce.

Digitální kompetence

Soubor praktických dovedností a teoretických znalostí nezbytných pro používání komunikačních a informačních technologií a digitálních médií určených k plnění pracovních úkolů.

Soft skills

Jsou uplatnitelné a přenositelné napříč obory, jako je například komunikace, vedení lidí a tvořivé myšlení. Měkké kompetence jsou souborem požadavků nutných pro kvalitní výkon povolání nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na schopnostech člověka.

6.5 Osobnostní předpoklady učitele

Učitel by měl disponovat z pohledu sociologů vlastnostmi, které mu umožňují maximálně efektivně vykonávat výchovně vzdělávací činnosti. Učitel by měl mít rád děti, umět s nimi komunikovat a akceptovat je. Měl by být žáky vnímán jako věrohodný a vyrovnaný. Měl by být flexibilní ohledně přizpůsobování se situacím a podmínkám, ale také náladám žáků. Žádoucími vlastnostmi jsou také optimismus, důslednost, trpělivost, srozumitelnost a radost ze své práce. Učitel by měl být odborníkem ve svém oboru, umět teoretické poznatky uvést do praxe a mít všeobecný přehled. Měl by splňovat profesní standard, který zahrnuje tyto kompetence: oborově předmětovou, obecně pedagogickou, didaktickou a psychodidaktickou, diagnostickou a intervenční, komunikativní, psychosociální, sociální, manažerskou, normativní, osobnostně a profesně kultivující. Dalším předpokladem je také fyzická zdatnost a psychická odolnost. Dobrý zdravotní stav a mravní bezúhonnost.

Typologie osobnosti učitele podle E. Caselmana:

1. „Učitel logotrop – soustřeďuje se především na učivo, více si všímá učivo jako své žáky
 - Filozoficky orientovaný – stále usiluje utvářet a prohlubovat svůj světonázor
 - Odborně vědecky zaměřený – koncentruje se na svůj vyučovací předmět
2. Učitel paidotrop – soustřeďuje se především na žáky, více se zajímá o žáky jako o učivo, respektuje věkové a individuální osobnosti
 - Individuálně psychologicky zaměřený – zajímá se o jednotlivé žáky
 - Všeobecně psychologicky zaměřený – středem jeho zájmu nejsou jednotliví žáci, ale celá skupina žáků“ (pedagogika.skolni.eu, 2019)

Typologie podle Pavlova:

1. Učitel sangvinik – veselý, rychlý, pohotový, výřečný, optimistický a přátelský. Slabou stránkou je nízká míra přísnosti, měkkost a problém s autoritou.

2. Učitel choleric – přísné a rázné vystupování a vyhraněné názory. Slabou stránkou je problém s pedagogickým taktem, jelikož se ho žáci bojí. U zkoušení vyžaduje přesnou a rychlou odpověď. Zařazuje tvrdší tresty.
3. Učitel flegmatik – rozvážný a klidný. Má sklony ke lhostejnosti a pohodlí, což často vede k přehlédnutí nedostatku a chyb žáků. Je také monotónní a nerozhodný. Žáky nemotivuje ke tvořivosti a aktivitě.
4. Učitel melancholik – disponuje citem pro pochopení a posouzení žáků. Slabou stránkou je přílišná uznalost, není odvážný k rázným opatřením, kdy toto chování vede k nedisciplinovanosti žáků.

6.6 Kvalifikační požadavky k výkonu povolání

Učitel praktického vyučování zdravotnických oborů vzdělání musí mít také způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu v oboru, který vyučuje. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Učitel odborného výcviku zdravotnických oborů vykonává přímou pedagogickou činnost, na kterou získává odbornou kvalifikaci prostřednictvím:

1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem akreditovaném studijním programu studijního oboru, který odpovídá charakteru praktického vyučování
2. vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru praktického vyučování
3. středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a
 - vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy, nebo druhého stupně základní školy

- vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy, nebo druhého stupně základní školy
- studiem pedagogiky

(zakonyprolidi.cz)

6.7 Profesiogram činností učitele odborného výcviku

Týdenní pracovní doba pro pedagogické pracovníky je určena § 79 odst. 1 zákoníku práce na 40 hodin týdně. Do běžného pracovního týdne učitele odborného výcviku patří tyto pracovní činnosti:

- přímá pedagogická činnost
- nepřímá pedagogická činnost
- organizační činnosti
- administrativní činnosti
- nepracovní činnosti

6.7.1 Činnosti učitele odborného výcviku

Přímá pedagogická činnost

Přímá pedagogická činnost (PPČ) zahrnuje přímou pedagogickou činnost a její přípravu, přípravu učebních pomůcek. Hodnocení písemných a jiných prací žáků. Dohled nad žáky ve škole při akcích organizovaných školou. Spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky, se školním metodikem prevence, s výchovným poradcem a s metodikem informačních a komunikačních technologií. Spolupráce se zákonnými zástupci. Péče o kabinety, knihovny a archivy. Práce spojené s funkcí třídního učitele a vedoucího oboru. Účast na poradách klasifikačních a provozních. Studium a účast na dalším vzdělávání.

Nepřímá pedagogická činnost

Nepřímá pedagogická činnost zahrnuje například přípravu na PPC, příprava exkurzí a kulturních akcí, příprava pracovních pomůcek a materiálu, testů a podkladových materiálů. Spolupráce s ostatními školami. Účast na akcích prezentujících školu například Burza škol, Den otevřených dveří, Den Evropy, Den zdraví včetně přípravy na ně.

Organizační činnosti

Jedná se o činnosti, při kterých učitel odborného výcviku zajišťuje materiál, nástroje a další pomůcky potřebné pro odbornou instruktáž. Organizuje a plánuje výlety, exkurze odborné přednášky. Pomáhá se zajištěním souvislé odborné praxe na externích pracovištích. Dohlíží nad průběhem odborné praxe.

Administrativní činnosti

Mezi administrativní činnosti patří zpracování tematického plánu praktických předmětů. Další dokumentace dle požadavků školy například plnění tematických plánů, účast na DVPP, samostudium, měsíční výkazy práce. Příprava prezenčních listin, podkladů pro třídní schůzky, návrhy výchovných opatření žákům, protokoly k závěrečným zkouškám. Zápisy o poučení BOZP s žáky a zápisy do knihy úrazů.

Nepracovní činnosti

Nepracovní činnosti probíhají nepravidelně, dle potřeby. Mezi tyto činnosti může patřit například údržba pomůcek, nástrojů a přístrojů. Sledování nových trendů v oboru. Studium nových poznatků a postupné zařazování do výuky. Komunikace s učiteli, rodiči a žáky.

6.7.2 Grafické znázornění jednotlivých činností

Pro grafické znázornění vykonávané činnosti jsem si vybrala běžný pracovní týden, který nezahrnuje žádné jiné činnosti, než se běžného pracovního týdne týkají. Učím praktické a teoretické předměty, jsem třídní učitelka a také pracuji jako vedoucí oboru Asistent zubního technika 53-44-M/03. Přímou pedagogickou činnost jsem vyjádřila 65 %. Nepřímou pedagogickou činnost 15 %. Organizační činnosti 6 %. Administrativa zabere 8 % v běžném pracovním týdnu a nepracovní činnosti 6 %. Vyjádření grafu neplatí v době exkurzí, třídních schůzek, v období maturitních zkoušek a přijímacího řízení.

Graf – podíl mojí pedagogické činnosti

Zdroj – vlastní zpracování

6.8 Závěr

V profesiografickém rozboru učitele praktického vyučování/odborného výcviku jsem popsala základní pojmy. Popsala jsem pracovní činnosti, kompetenční a kvalifikační požadavky pro výkon profese. Nejvíce mě zaujaly osobnostní předpoklady učitele. Jaký vlastně učitel musí být a co všechno musí zvládnout. Činnosti učitele odborného výcviku jsem rozdělila na přímou a nepřímou pedagogickou činnost, organizační a administrativní činnosti ale i nepracovní činnosti. Na závěr jsem zpracovala grafické znázornění mého běžného pracovního týdne, do kterého mi nezasahovali žádné jiné činnosti související s provozem školy. Mimo jiné již zmiňované povinnosti učitele odborných předmětů a praktického vyučování, bych ráda zmínila ještě náplň práce vedoucího oboru. Tuto funkci zastávám již 8 let. Pracovní náplň vedoucího odborných předmětů – učitel řídicí praktické vyučování:

1. Je podřízen řediteli školy.
2. Metodicky vede a kontroluje, včetně hospitací, učitele odborných předmětů.
3. Navrhuje řediteli a zástupci ředitele personální obsazení odborných předmětů.
4. Zodpovídá řediteli a zástupci ředitele za organizaci a úroveň vyučovaných odborných předmětů.
5. Předkládá řediteli a zástupci ředitele návrhy plánů praktického vyučování.
6. Zajišťuje komunikaci a spolupráci školy s vedoucími pracovníky sociálních partnerů, u kterých se uskutečňuje praktická výuka a praxe žáků.
7. Kontroluje dodržování předpisů v oblasti hygienicko-epidemiologického režimu, BOZP a PO při výuce odborných předmětů.
8. Vykonává funkci předsedkyně komise pro odborné předměty.
9. Podílí se na koncepci odborných předmětů a na tvorbě koncepčních dokumentů školy.
10. Organizuje další vzdělávání odborných učitelů.
11. Pečuje a chrání pomůcky a svěřený majetek, podává návrhy na jeho doplnění a obnovu.
12. Navrhuje úpravy ŠVP.

Moje pedagogické působení na SOŠ a SZŠ v Benešově tedy zahrnuje širokou škálu činností mezi které patří výuka odborných předmětů, vedoucí učitelka odborných praxí oboru Asistent zubního technika, třídní učitelka. Ve výsledku grafu, jsem zaznamenala pracovní dobu, ale nezařadila práci, kterou věnuji školním povinnostem mimo pracovní čas. Např. opravy seminárních prací, které opravuji většinou mimo pracovní týden, různé konzultace v prostředí sociálních sítí, nebo MS Teams ve večerních hodinách. Pracovní činnosti řešené mimo pracovní dobu mají různou frekvenci a liší se podle časového období školního roku.

6.9 Zdroje

Použitá literatura

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0.

Internetové zdroje

Národní soustava povolání. *Učitel praktického vyučování střední školy* [online]. 1.7.2018 [cit. 20.5.2023]. Dostupné na: Učitel praktického vyučování střední školy (NSP.cz)

Zákony pro lidi. *Sbírka zákonů ČR* [online]. 2010-2023 [cit. 8.5.2023]. Dostupné na: Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění (zakonyprolidi.cz)

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Obory vzdělání – Asistent zubního technika* [online]. 15.2.2022 [cit. 15.5.2023]. Dostupné na: <https://sosbn.cz/obory-studia/asistent-zubniho-technika/>

Studentům pedagogiky. *Osobnost pedagoga* [online]. 2015 [cit. 8.5.2023]. Dostupné na: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/osobnost-pedagoga/>

Wikisofia. *Profesiografický rozbor pracovní činnosti* [online]. 2020 [cit. 1.6.2023]. Dostupné na: 7. Profesiografický rozbor pracovní činnosti; Druhy profesiogramů a podmínky jejich užití (wikisofia.cz)

Legislativa

Zákoník práce č. 262/2006 Sb. § 79 odst.1 Zákoník práce – délka stanovené týdenní pracovní doby

Zákon č. 96/2004 Sb. – Zákon podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících k poskytování péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských povoláních)

Zákon č. 563/2004 Sb. – Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

7 Případová studie školy či školského zařízení

7.1 Úvod

Další část mého profesního portfolia je věnována deskriptivní případové studii Střední odborné školy a Střední zdravotnické školy v Benešově. Cílem mé případové studie je popsat fungování oboru Asistent zubního technika, kde vyučuji teoretické a praktické odborné předměty desátým rokem.

7.2 Charakteristika školy

Základní údaje o škole:

Název školy: Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov, příspěvková organizace

Druh školy: Střední škola

Resortní identifikátor (IZO): 600006727

Zřizovatel: Středočeský kraj se sídlem Praha 5, Zborovská 11

Adresa: Černoleská 1997, 25601 Benešov

Ředitelka školy: Mgr. Regina Komárková, MBA

Identifikační číslo (IČO): 61664715

Nejvyšší povolený počet žáků ve škole: 370

Adresa webu: www.sosbn.cz

Škola vznikla 1. 9. 2015 sloučením Střední odborné školy v Černoleské 1997, Benešov a Střední zdravotnické školy v Máchově 400, Benešov. Nabídka oborů, které měly školy v nabídce, zůstala zachována. Absolventi získávají střední vzdělání s maturitou, a to v oborech: Asistent zubního technika, Praktická sestra, Sociální činnost a Veřejnosprávní činnost. V rámci doplňkové činnosti škola pořádá akreditované kvalifikační kurzy pro sanitáře.

7.3 Technické a materiálové podmínky pro výuku

„Sídlo školy je v areálu ISŠT Benešov, má k dispozici 21 učeben, z toho 7 odborných. 2 učebny IKT, učebnu zaměřenou na environmentální výchovu, 2 odborné učebny ošetřovatelství a 2 laboratoře pro zubní techniky. Praktická výuka oboru praktická sestra je smluvně zajištěna v Nemocnici Rudolfa a Stefanie Benešov, a.s. Výuka předmětu tělesná

výchova probíhá v benešovské Sokolovně a v dalších sportovních zařízeních města, např. atletický stadion, zimní stadion, plavecký stadion a S-Centrum. Materiální vybavení školy je standartní. V prostorách školy je knihovna, jídelna, bufet, vše dostupné žákům, učitelům, ale také široké veřejnosti.“ (Sosbn, 2023)

Škola má pro dojíždějící žáky k dispozici Domov mládeže.

7.4 Vzdělávací programy školy

Vzdělávací programy školy vychází ze základní pedagogické dokumentace schválené MŠMT. Základními pedagogickými dokumenty jsou RVP, podle kterých jsou koncipovány ŠVP. Školní vzdělávací programy pro obory 53-41-M/03 Praktická sestra, 53-44-M/03 Asistent zubního technika, 68-43-M/01 Veřejnoprávní činnost, 75-41-M/01 Sociální činnost. Součástí vzdělávání jsou také témata Úvod do světa práce, Environmentální výchova, Ochrana člověka za mimořádných událostí a Prevence sociálně patologických jevů. Základní pedagogická dokumentace byla rozpracována týmy předmětových komisí do ŠVP s obsahem vzdělávání, mezipředmětovými vztahy, kompetencí žáků, profilu absolventa a výsledků vzdělávání. Tematické plány vypracovali vyučující jednotlivých předmětů.

7.5 Projektová činnost školy

Škola je zapojena do více projektů jako je například Erasmus+, odborné stáže žáků. Profesní rozvoj učitelů a rozvoj odborné výuky SOŠ A SZŠ Benešov, odborné stáže učitelů. E-Twinning Kouzelné království zvířat. IKAP II, Šablony I a II a také DIGI-učitel.

7.6 Personální obsazení školy

Celkový počet pedagogů je 35 (27 žen a 8 mužů). Jsou zde zahrnuti kvalifikovaní učitelé, ředitelka školy, metodik prevence, výchovný poradce, koordinátor EVVO a koordinátor ICT. Průměrný věk pedagogických pracovníků školy k 30. 9. 2021 je 51,28. Ostatních pracovníků školy je 6 (ekonomka, administrativní pracovnice, uklízečky, školník).

7.7 Školní poradenské pracoviště

Přímo na škole se nachází Školní poradenské pracoviště (ŠPP), které bezplatně zajišťuje poskytování a koordinaci preventivních pedagogických a poradenských služeb pro žáky,

rodiče i pedagogy. Pomáhají také při řešení a zvládnání výukových, výchovných a vztahových potíží. Je tvořeno metodikem prevence a výchovnou poradkyní.

7.7.1. Hlavní cíle Školního poradenského pracoviště

- řešení problémů se školní docházkou
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky s neprospěchem
- vytváří širokou základnu preventivní činnosti
- kontrolní dohled ohledně účinnosti preventivních programů
- příprava podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- budování příznivého sociálního klimatu
- koordinace s ostatními poradenskými zařízeními (PPP, SPC) a s úřady práce
- uplatňuje nové záměry kariérového poradenství

7.8 Školní rada a Spolek rodičů a přátel

Školská rada pracuje v šestičlenném složení. Projednává a schvaluje výroční zprávy o činnosti školy, změny ŠVP, školního řádu a dále návrhy rozpočtů na konkrétní rok. Spolek rodičů a přátel aktuálně řeší problémy ve školní a mimoškolní činnosti. Zapojuje se do přípravy a organizace maturitního plesu a finančně přispívá na kulturní a sportovní aktivity žáků. Pokud je ve školním roce schválený stipendijní fond vyplácí žákům s výborným prospěchem finanční odměnu za první a druhé pololetí. Na škole také působí žákovský parlament, kde zástupci jednotlivých ročníků diskutují o aktuálních potřebách a požadavcích s ředitelkou školy.

7.9 Klima školy

Je průběžně sledováno a vyhodnocováno cílenými dotazníkovými šetřeními. Zjišťovací dotazníky jsou určeny pro žáky, rodiče a učitele. Výsledky šetření jsou následně projednány v pedagogickém sboru, ve třídách s žáky a také na třídních schůzkách se zákonnými zástupci žáků. Jsou významným podkladem pro zkvalitnění poskytovaného vzdělávání.

7.10 Školní řád

Smyslem školního řádu je zajištění nerušené a plynulé školní práce, ochrany zdraví a bezpečnosti žáků a pracovníků školy. Vytváření takové studijní atmosféry, ve které je za ukázněné chování považováno takové, které neomezuje práva ostatních a nenarušuje bezpečnost, neoslabuje proces výuky, výchovy a vzdělávání a nerozptyluje pozornost jiných žáků.

Školní řád upravuje v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., (školský zákon) v aktuálním znění a dalšími právními normami ve školství:

1. Úlohu školy
2. Práva žáků a jejich zákonných zástupců
3. Povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců
4. Pravidla vzájemných vztahů žáků, zákonných zástupců a zaměstnanců školy
5. Základní pravidla ochrany osobních údajů
6. Provoz a vnitřní režim školy
7. Režim při akcích konaných mimo školu
8. Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků
9. Závěrečná ustanovení
10. Zrušovací ustanovení

7.11 Studijní obory

Praktická sestra 53-41-M/03

Odborné kompetence žáků:

- ošetřování nemocných
- spolupráce s lékaři a zdravotními sestrami při léčbě a rehabilitaci
- podílení se na diagnostice a prevenci
- práce se zdravotnickou dokumentací
- projevování nemocnému i zdravému úctu, emociální podporu a empatii
- práce v ordinacích, nemocnicích, domácí péče a zařízení sociální péče
- porozumění lidskému tělu a péči o zdraví
- komunikace v anglickém jazyce včetně odborné terminologie

Veřejnosprávní činnost 68-43-M/01

Odborné kompetence žáků:

- práce s právními normami a řešení právních případů
- zdvořilá komunikace s lidmi a kultivované vystupování na veřejnosti
- psaní smluv, právních a správních písemností
- ovládání základů účetnictví a ekonomiky
- využívání kancelářské a výpočetní techniky
- komunikace ve dvou světových jazycích
- ovládání psaní na PC všemi deseti

Sociální činnost 75-41-M/01

Odborné kompetence žáků:

- péče o děti, seniory a osoby se zdravotním postižením
- individuální sociální pomoc potřebným lidem
- orientace v rodinném právu
- práce s právními normami
- vedení úřední agendy
- znalost sociálního zabezpečení (určení výši sociálních dávek a podmínek vyplácení)
- pomoc klientům s aktivním využitím volného času a podpora soběstačnosti
- ovládání psaní na PC všemi deseti
- práce s výpočetní technikou
- komunikace v anglickém jazyce

Asistent zubního technika 53-44-M/03

Odborné kompetence žáků:

- porozumění stavbě zubů a péči o jejich zdraví
- práce s přístroji a materiály určenými pro výrobu zubních náhrad
- výroba různých druhů zubních náhrad a ortodontických aparátů
- práce s CAD/CAM včetně 3D tisku

- práce s výpočetní technikou
- komunikace v anglickém jazyce včetně odborné terminologie

7.12 Obor Asistent zubního technika

7.12.1 Profil absolventa

Po ukončení maturitní zkoušky se absolvent oboru uplatní v privátních zubních laboratořích. Vykonává práci pod odborným dohledem v rámci preventivní a léčebné péče a rozsahu své odborné způsobilosti stanovené vyhláškou č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. Navazující studium pro tento obor je na vyšších odborných školách v oboru Diplomovaný zubní technik.

7.12.2 Odborné kompetence

- dbát o bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci
- usilovat o co nejvyšší kvalitu své práce, poskytování služeb
- jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje
- provádět činnosti v rámci léčebné a preventivní péče pod odborným dohledem zubního technika, nebo zubního lékaře a na základě indikace zubního lékaře

7.12.3 Klíčové kompetence

- kompetence k učení
- k řešení problémů
- komunikativní kompetence
- personální a sociální kompetence
- občanské kompetence a kulturní povědomí
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- matematické kompetence
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

7.12.4 Způsob ukončení vzdělávání

„Vzdělávání je ukončeno maturitní zkouškou. Doklad o získání středního vzdělání s maturitní zkouškou je vysvědčení o maturitní zkoušce. Konání maturitní zkoušky se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., (školským zákonem) v platném znění a příslušným prováděcím předpisem (v souladu se změnou, která nabíla platnosti 1. října 2020). Žák může konat maturitní zkoušku, pokud úspěšně ukončil poslední ročník středního vzdělávání. Maturitní zkouška se skládá ze společné a profilové části. Strukturu i obsah společné i profilové části určuje zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění. Žák získá střední vzdělání s maturitní zkouškou, pokud úspěšně vykoná obě části maturitní zkoušky.“ (Sosbn, 2023)

Společná část maturitní zkoušky se skládá ze dvou povinných zkoušek:

- z českého jazyka a literatury konané formou písemné práce a formou ústní zkoušky
- ze zkoušky z cizího jazyka konané formou písemné práce a formou ústní zkoušky
- protetická technologie – ústní maturitní zkouška
- stomatologická protetika a stomatologie – ústní maturitní zkouška
- zhotovování stomatologických protéz – praktická maturitní zkouška

Nepovinná zkouška:

- matematika – ústní maturitní zkouška
- anglický jazyk – ústní maturitní zkouška

7.12.5 Charakteristika školního vzdělávacího programu

Podmínky přijetí ke vzdělání:

- splnění povinné školní docházky nebo úspěšné ukončení základního vzdělání před splněním povinné školní docházky
- splnění podmínek přijímacího řízení prokázáním vhodných schopností, vědomostí a zájmů
- splnění podmínek zdravotní způsobilosti uchazečů daného oboru vzdělání stanovených Nařízením vlády o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělání

Rozvržení předmětů vzdělání:

Jazykové vzdělávání a komunikace, estetické vzdělávání – český jazyk a literatura, cizí jazyk.

Společenskovědní vzdělávání – dějepis, společenské vědy.

Přírodovědné vzdělávání – fyzika, chemie, biologie.

Matematické vzdělávání – matematika.

Vzdělávání pro zdraví – tělesná výchova.

Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích – informační a komunikační technologie.

Ekonomické vzdělávání – ekonomika.

Odborné vzdělávání:

Obory poskytování zdravotnické péče a výroba zubních náhrad – výchova ke zdraví a prevence nemocí, první pomoc, somatologie, stomatologie, klinická propedeutika.

Zhotovování a opravy zubních náhrad a ortodontických pomůcek – kreslení a modelování, protetická technologie, stomatologická protetika, zhotovování stomatologických protéz.

Volitelný seminář cizí jazyk/matematika.

7.12.6 Organizace výuky

Výuka teoretických předmětů probíhá v učebnách školy dle platného rozvrhu pro aktuální školní rok. Vyučovací hodina má 45 minut. Přestávky mezi jednotlivými předměty jsou v rozmezí 5-10 minut. Velká přestávka má 20 minut. Každá třída má svojí kmenovou učebnu, kde probíhá většina teoretických předmětů. Výuka praktických předmětů probíhá ve školní zubní laboratoři. Laboratoř je vytížená reálně od 7:10 – 16:50.

Rozevřh školní zubní laboratoře:

Pondělí	2. ročník od 8:00 – do 12:35	1. ročník od 13:35 – do 16:00
Úterý	2. ročník od 8:00 – do 12:35	3. ročník od 12:45 – do 16:50
Středa	3. ročník od 8:00 – do 12:35	4. ročník od 12:45 – do 16:50
Čtvrtek	4. ročník od 7:10 – do 12:35	3. ročník od 12:45- do 16:50
Pátek	4. ročník od 8:00 – do 12:35	

7.12.7 Praktická výuka v zubní laboratoři

Na začátku školního roku jsou žáci řádně poučeni o chování a BOZP. Poučení provede odborný učitel konkrétní skupiny/třídy a žáci se po proškolení podepisují na připravený tiskopis. Školení se také zaznamenává do elektronické třídní knihy. Do školní zubní laboratoře dochází žáci řádně upraveni. V čistém bílém pracovním oblečení a obuvi s pevnou patou. Dívky mají vlasy svázané gumičkou, nehty krátce střižené a nenalakované. Žáci prvního ročníku začínají praktickou výuku ve druhém pololetí. Modelují labiální a okluzní plošky zubů. Odlévají sádrové modely. Začínají také používat artikulační přístroj. Po zastavení modelů do artikulačního přístroje modelují zubní korunky všech stálých zubů. Výuka je koncipovaná způsobem, kdy žáci začínají zhotovovat nejjednodušší náhrady a postupně se propracují k nejsložitějším konstrukcím náhrad. Výuka je propojená s odbornými teoretickými znalostmi, a tak si žáci v rámci mezipředmětových vztahů látku náležitě fixují. Ve druhém ročníku zhotovují korunkové inleje, onleje, overleje a kořenové inleje. Poté začínají zhotovovat zubní korunky – různé druhy, např. plastové, celokovové, fazetové, metalokeramické a celokeramické. Ke konci školního roku zhotoví adhezivní a provizorní můstek. V příštím školním roce plánujeme provizorní můstky zhotovit i jinou metodou, a to 3D tiskem. Žáci třetího ročníku vyrábějí fixní můstky v různých úsecích chrupu – fazetované fotokompozitním materiálem, keramické. Seznamují se také s jinými metodami zhotovení dělených modelů. Ve druhém pololetí se učí zhotovit imediální náhrady, následně částečné i celkové náhrady a jejich opravy. Výuka je náročná. Pracovní tempo záleží na počtu, šikovnosti a zájmu žáků v konkrétní skupině. Součástí povinné

docházky je i odborná praxe v privátních zubních laboratořích. Délka praxe je 4 týdny. Ve čtvrtém ročníku žáci zhotovují složité konstrukce snímatelných náhrad, ortodontické aparáty a součástí výuky je také opakování maturitních témat. Opakování je praktické, ale i teoretické. Žáci musí ovládat pracovní postupy zhotovení všech typů náhrad.

7.12.8 Inovace výuky

Inovace je nutná z důvodu neustálé modernizace oboru. Škola díky finančním dotacím od zřizovatele školy postupně pořídila moderní vybavení. Přístroje potřebné k výuce, aby korespondovala s praxí, která čeká žáky po skončení studia na naší škole. Součástí výuky je podle ŠVP od září 2022 i CAD/CAM výroba zubních náhrad. V oboru počítačem řízená výroba zubních náhrad není novinkou. O toto poznání ale žáci nejsou ochuzeni. Řešením je forma školení, exkurzí a přednášek. Na školním skeneru bylo žákům povoleno v rámci praxí skenovat pracovní situační model a následně pracovat s digitální informací v programu. Od září 2023 bude k dispozici nová učebna, kde budou notebooky pro výuku virtuální modelace s programem Exocad. Následně si mohou žáci některé práce, např. provizorní můstky, korunky, celkové zubní náhrady vytisknout na 3D tiskárně, kterou škola disponuje. Vizí odborných učitelek je jít s dobou, vzdělávat se dál v oboru a dbát o to, aby bylo zajištěné kvalitní vzdělání pro žáky naší školy.

7.13 Zdroje

Internetové zdroje

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Dokumenty školy. Výroční zpráva VZ 2020-2021 SOŠ a SZŠ* [online]. 10.1.2021 [cit. 12.5.2023]. Dostupné na: [Vyrocni-zprava-2020-21.pdf \(sosbn.cz\)](#)

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Obory vzdělání – Asistent zubního technika* [online]. 15.2.2022 [cit. 15.5.2023]. Dostupné na: <https://sosbn.cz/obory-studia/asistent-zubniho-technika/>

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Školní vzdělávací program* [online]. 1.9.2015 [cit. 15.5.2023]. Dostupné na: https://sosbn.cz/wp-content/uploads/2013/07/SVP-AZT-denni_2015.pdf

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Dokumenty školy, školní řád* [online]. 15.2.2021 [cit. 17.5.2023]. Dostupné na: [Školní-řád-2021.pdf \(sosbn.cz\)](#)

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Škola, školní poradenské pracoviště* [online]. 15.1.2023 [cit. 17.5.2023]. Dostupné na: <https://sosbn.cz/skola/skolni-poradenske-pracoviste/>

Zákony pro lidi. *Sbírka zákonů ČR* [online]. 2010-2023 [cit. 18.5.2023]. Dostupné na: [Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění \(zakonyprolidi.cz\)](#)

Legislativa

Zákon č. 561/2004 Sb. – Zákon o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 55/2011 Sb. – Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků

8 Písemná příprava na vyučovací jednotku praktického vyučování

Plán vyučovací jednotky

OBOR: Asistent zubního technika

PŘEDMĚT: Zhotovování stomatologických protéz – praktický předmět

2. ročník, SOŠ a SZŠ, Černoletská 1997, Benešov 25601

věk studentů 16-17 let, ve skupině 14 žáků

blok 5 vyučovacích hodin á 45 min

OBSAH

TÉMA: Zhotovení korunkové overleje

TEMATICKÝ CELEK: Zhotovování korunkových inlejí, onlejí a overlejí

NOVÉ ZNALOSTI:

- Pojmy: fotokompozit Signum, stroboskopická lampa, polymerace světlem

CÍLE HODIN:

- **Kognitivní:** žák na konci hodiny za použití odborné terminologie popíše jednotlivé kroky pracovního postupu.
- **Afektivní:** žák získá vhodné a efektivní pracovní návyky při výrobě korunkové overleje.
- **Senzomotorické:** žák na sádrovém modelu, prakticky předvede výrobu overleje.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- **pracovní** – používat bezpečně a účinně přístroje, dodržovat pravidla, hodnotit výsledky své pracovní činnosti

HODNOCENÍ

Diagnostické: neformální – pozorování výkonů žáků během práce v učebně

Sumativní: ve 4. ročníku bude toto téma součástí praktické maturitní zkoušky

POMŮCKY

- PC s připojením k internetu a televize (projektor)
- přístroj – stroboskopická pec
- stolní polymerační lampa
- návod k přístroji a skripta pro 2. ročník ZSP
- model zubu 15

Čas	Fáze hodiny	Činnosti, Učební úlohy, Organizační forma	Učební pomůcky; Poznámky
5 min	Zahájení.	Pozdrav, zápis do třídní knihy a kontrola počtu přítomných žáků. Na tabuli napsat datum a téma hodiny. Slovně žáky informovat o plánovaném průběhu vyučovací jednotky a seznámit je se zamýšlenými cíli hodiny.	Tabule, fix/křída
5 min	Opakování	Učební látka navazuje na teorii probranou v předchozích hodinách a v teoretickém předmětu Stomatologická protetika. Opakování jednotlivých kroků zhotovení náhrady. Učitel klade otázky, probíhá diskuze: Vyjmenujte hlavní materiály určené k modelaci. Jak vypadá okluzní ploška u horního premoláru? Kam směřuje řezákový trn v artikulačním přístroji? Jakým způsobem lze detekovat předčasný kontakt?	Sešit, skripta, prezentace, PC s připojením k internetu a televize (projekce)
10 min	Úvodní motivace – vyprávění	Příklady a příběh z praxe. Využití estetického materiálu, který se v současné době v praxi u daného defektu chrupu indikuje nejčastěji. Druhy materiálů, které se používají v praxi. Vložení úsměvného příběhu.	
20-30 min	Expozice-názorně demonstrační – instruktáž	Obsluha stroboskopické lampy + vysvětlení principu polymerace. Předvést praktickou komentovanou ukázkou zhotovení korunkové overleje po jednotlivých krocích na sádrovém modelu ve školní zubní laboratoři. Žáci pozorují instruktáž a mají prostor pro kladení otázek.	Školní zubní laboratoř: <ul style="list-style-type: none"> • sklíčko • modelovací nůž • speciální modelovací nástroj • model zubů 15 • stolní polymerační lampa • bezgrafitová tužka

100 -140 min	Aplikace	<p>Samostatná práce každého žáka. Žáci modelují okluzní plošku podle instruktáže a za použití získaných vědomostí z předchozích vyučovacích hodin. Dodržují pravidla BOZ.</p> <p>Učitel a spolužáci kontrolují, eventuálně doplňují a opravují pracovní postup. V případě potřeby je provedena průběžná instruktáž učitelem.</p>	Materiálová příprava: <ul style="list-style-type: none"> • fotokompozitní plast Signum ceramis • izolační prostředek Picosep • vytvrzovač sádry
30 min	Závěr	<p>Zhodnocení hodiny a samostatné práce žáků. Shrnout nejdůležitější momenty. Úklid pracoviště. Zadat domácí úkol – žáci si zopakují pracovní postup. Sdělit téma příští hodiny. Ukončení hodiny. Rozloučení.</p>	Prezentace s pracovním postupem bude vložena do online studijních materiálů.

8.1 Zdroje

Použitá literatura

HEJNOVÁ, Deana, Ludmila ŠTAJNEROVÁ a Petra ZETKOVÁ. *Moderní postupy v protetické technologii*. Skripta pro studijní obor Diplomovaný zubní technik a Asistent zubního technika. Praha: Tercie. 2012.

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

9 Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Studium na vysoké škole bylo mojí dobrovolnou volbou. Cítila jsem potřebu získat další teoretické poznatky ohledně teorie pedagogiky, didaktiky a psychologie.

Nemohu říct, že mým snem od dětských let, bylo stát se učitelkou. Ve většině případů pomohou dětem s výběrem střední školy rodiče, a tak to bylo i v mém případě. Byla to opravdu ta správná volba, jelikož předpoklady k výkonu povolání zubní techničky jsem měla. Vždycky jsem uměla kreslit, malovat, modelovat a ovládala jsem různé činnosti spojené s ruční výrobou. Jako žákyně základní školy jsem absolvovala výtvarný obor lidové školy umění. Po skončení střední školy jsem nastoupila do zubní laboratoře a tuto práci jsem si velice zamilovala a opravdu mě bavila. Po 25 letech praxe, jsem měla pocit, že by bylo dobré předávat zkušenosti a vědomosti dál. Změnila jsem povolání a začala učit budoucí asistenty zubních techniků. Mou snahou je neztrácet kontakt se zubními technikami pracujícími v oboru. Pořád je nutné čerpat z praxe, vzdělávat se v tomto oboru dál, ať už formou školení, nebo přednášek, protože se obor neustále vyvíjí a je nutné předávat žákům aktuální a kvalitní znalosti a vědomosti.

Povolání učitelka odborných předmětů a odborného výcviku vykonávám desátým rokem. V počáteční fázi jsem netušila, co všechno toto povolání obnáší. Na začátku jsem se řídila spíše intuicí. Pak následoval kurz pedagogiky, ale pořád jsem měla pocit, že je to nedostačující. Dnes po tříletém studiu vysoké školy vím, že rozhodnutí přihlásit se na pedagogickou fakultu, bylo správnou volbou a mohu ho dalším zájemcům o studium jenom doporučit.

Vzpomínám si na první hodinu didaktiky. Měla jsem pocit, že to bude můj nejméně oblíbený předmět. Nerozuměla jsem pojmům, neuměla jsem si je dát do souvislostí. Zkrátka, přišlo mi to velice složité. K mému velkému překvapení se stala didaktika mým nejoblíbenějším předmětem a jsem vděčná, že jsem si tím prošla, didaktiku pochopila a nyní rozumím všem školním dokumentům, které si musím prostudovat, ale také tvořit. Studium na vysoké škole bylo náročnější i z důvodu pracovních a osobních povinností, které jsem musela nadále zastávat. Mnohdy jsem se cítila vyčerpaně, že už nemohu dál. Studium mě stálo hodně sebezapření, píle a disciplíny.

Vyučované povinné předměty v mém oboru Učitelství odborného výcviku a praktického vyučování mě bavily. Zejména didaktika a psychologie. Výuku jsem si také zpestřila nepovinně volitelnými předměty dle vlastního výběru. Nahlédla jsem tedy i do oblastí, ve kterých jsem přehled neměla. Studium na vysoké škole bylo opravdovým přínosem pro můj osobní profesní rozvoj.

Při výběru mé závěrečné bakalářské práce padla volba na Portfolio profesního rozvoje. Vypracováním práce jsem se snažila prokázat své dovednosti a znalosti, které jsem získala během studia na pedagogické fakultě.

Práce pedagoga je náročná. Je to moje zjištění ne jenom z praxe, ale i po vypracování bakalářské práce, kdy jsem si uvědomila, co všechno musí učitel umět a co musí zvládnout. Na konci školního roku cítím určitou vyčerpanost, proto jsem si i zvolila pro vypracování konspektu knihu, která se tímto tématem zabývá. Bylo pro mě velkým přínosem prostudovat i další literaturu, vážící se k tématu a ke studiu.

Bakalářská práce byla pro moji osobu větší sebereflexí, kdy jsem mohla přemýšlet o svých dosavadních zkušenostech a poznatcích a také pojímat o tom, kterým oblastem se věnovat více. S tímto poznáním bych ráda pracovala i v budoucnu.

Ráda bych byla pro svoje žáky učitelem, který opravdu naučí a kvalitně předá odborné znalosti v oblasti zubní techniky ve výchovně vzdělávacím procesu na naší škole. Víím, že mi moje studium v tomto procesu pomůže a tímto bych chtěla i velmi poděkovat mým profesorům na pedagogické fakultě za kvalitní a přínosnou výuku. Stali se pro mě vzorem.

10 Soupis použité literatury a pramenů

JANDERKOVÁ, Dita. *Rozvoj učitele a péče o sebe*. Praha: Raabe, 2019. Já, učitel. ISBN 978-80-7496-437-4.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

HEJNOVÁ, Deana, Ludmila ŠTAJNEROVÁ a Petra ZETKOVÁ. *Moderní postupy v protetické technologii*. Skripta pro studijní obor Diplomovaný zubní technik a Asistent zubního technika. Praha: Tercie. 2012.

Internetové zdroje

Zákony pro lidi. *Sbírka zákonů ČR* [online]. 2010-2023 [cit.8.5.2023]. Dostupné na: [Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění \(zakonyprolidi.cz\)](http://zakonyprolidi.cz)

Studentům pedagogiky. *Osobnost pedagoga* [online]. 2015 [cit.8.5.2023]. Dostupné na: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/osobnost-pedagoga/>

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Dokumenty školy. Výroční zpráva VZ 2020-2021 SOŠ a SZŠ* [online]. 10.1.2021 [cit. 12.5.2023]. Dostupné na: [Vyrocni-zprava-2020-21.pdf \(sosbn.cz\)](https://www.sosbn.cz/vyrocnizprava-2020-21.pdf)

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Obory vzdělání – Asistent zubního technika* [online]. 15.2.2022 [cit. 15.5.2023]. Dostupné na: <https://sosbn.cz/obory-studia/asistent-zubniho-technika/>

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Školní vzdělávací program* [online]. 1.9.2015 [cit. 15.5.2023]. Dostupné na: https://sosbn.cz/wp-content/uploads/2013/07/SVP-AZT-denni_2015.pdf

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Dokumenty školy, školní řád* [online]. 15.2.2021 [cit. 17.5.2023]. Dostupné na: [Školní-řád-2021.pdf \(sosbn.cz\)](https://www.sosbn.cz/skolni-riad-2021.pdf)

Střední odborná a Střední zdravotnická škola Benešov. *Škola, školní poradenské pracoviště* [online]. 15.1.2023 [cit. 17.5.2023]. Dostupné na: <https://sosbn.cz/skola/skolni-poradenske-pracoviste/>

Zákony pro lidi. *Sbírka zákonů ČR* [online]. 2010-2023 [cit. 18.5.2023]. Dostupné na: [Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění \(zakonyprolidi.cz\)](http://zakonyprolidi.cz)

Citáty slavných osobností. Martin Svoboda. *Citáty o učitelích* [online]. 2007 [cit. 20.5.2023]. Dostupné na: [Citáty o učitelích \(citaty.net\)](http://citaty.net)

Národní soustava povolání. *Učitel praktického vyučování střední školy* [online]. 1.7.2018 [cit. 20.5.2023]. Dostupné na: [Učitel praktického vyučování střední školy \(NSP.cz\)](http://nsp.cz)

Wikisofia. *Profesiografický rozbor pracovní činnosti* [online]. 2020 [cit. 1.6.2023]. Dostupné na: 7. Profesiografický rozbor pracovní činnosti; Druhy profesiogramů a podmínky jejich užití (wikisofia.cz)

MŠMT. *Pracovní doba pedagogických pracovníků* [online]. 2019 [cit. 1.6.2023]. Dostupné na: Pracovní doba pedagogických pracovníků (msmt.cz)

Citáty slavných osobností. Martin Svoboda. *Jan Amos Komenský* [online]. 2007 [cit. 12.6.2023] Dostupné na: Citáty o škole (citaty.net)

ŠTUKOVÁ, Karolína. *Ideální učitel z pohledu žáků středních škol*. Diplomová práce. Univerzita Karlova [online]. 2022. Dostupné na: Digitální repozitář Univerzity Karlovi (dspace.cuni.cz)

Průcha, Jan. *Učitel jako objekt pedagogického výzkumu* [online]. 1994. [cit. 26.6.2023]. Dostupné na: Česká asociace pedagogického výzkumu (capv.cz)

Kermesová, Gabriela. *Péče o pedagogický sbor* [online]. 29.11.2021. [cit. 27.06.2023]. Dostupné na: Řízení školy online (rizeniskoly.cz)

Legislativa

Zákon č. 561/2004 Sb. – Zákon o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 55/2011 Sb. – Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků

Zákoník práce č. 262/2006 Sb. § 79 odst.1 Zákoník práce – délka stanovené týdenní pracovní doby

Zákon č. 96/2004 Sb. – Zákon podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících k poskytování péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských povoláních)

Zákon č. 563/2004 Sb. – Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů